

pen

VESTNIKOV
MESEČNIK
četrtek,
25. septembra
2003,
102. številka

... trufin,
gda ščen!

Robi Mārkoja

svetovni prvak

*Streljal je bolje kot vsi svetovni
asi, zato se na 16. strani sveti
njegov samostrel.*

Doma smo medtem potrgali grozdje in 30. oktobra,
ko izide naslednji Pen, bo letošnji zgodnji Martin
»iz mošta že naredil vin«.

Najstrašnejše strašilo

Trgatev 03

Vej pa že
préjk tečéj!

IVAN ZADRAVEC iz BELTINEC, ki je sicer na začasnem delu v Nemčiji, je iz dežele tradicionalnega kapitalizma prinesel vrsto izvirnih zamisli. Eno od teh je udejanjil na najvišjem vrhu pri LIPI (nadmorska višina je približno 583 mm), kjer »pouva« gorice. Ker je možak zelo zaposlen in ne more sam preganjati škorcev, ki se še kako radi sladkajo z letos posebej okusnim grozdem, je na kol obesil pravcatega spaka. Pentutarski viri poročajo, da je zaleglo in da je strašilo najstrašnejše od vseh doslej videnih strašil. Škorci in drugi nepridipravi so si za »rabutanje« našli druge vinograde, zadovoljni Ivan pa bo zadevo patentiral - njegovi sodi so namreč po letošnji trgatvi polni kot še nikoli!

jog

Kegljji padajo tudi v drugi polovici stoletja

Obletnice

Daleč najuspešnejša športnica pokrajine ob Muri, kegljavka MARIKA KARDINAR, še vedno meče. Kroglice, ki podirajo keglje, seveda. To ves čas (in vsak dan bolj) počne tako uspešno, da Pentute še opazile ne bi, koliko časa je preteklo od prvega Marikinega (podrtega) keglja. Ampak pozoren pentutarski sodelavec se ni dal zмести in nam je poslal fotografije z dogajanja, imenovanega Abraham. Z najbližjimi se je ob 50-letnici poveselila. Pri studenci v Nedelici.

frbo

Keglje mika Marika!

Končno se mu je nasmehnila!

Uspehi

Pá san
najvéjkšo vö
potegno!

ROBERT PERŠ je v murski krajini mladim in starim znan kot strasten lovec reklamnih sporočil (poklicno, na agenciji VENERA) in rib (amatersko, ob mnogih regijskih stojcih in tekočih vodah).

Ko se pojavi na kakšnem od mnogih ribiških tekmovanj, se vsaj polovica (morebitnih) konkurentov v hipu odpove tekmi. Kjer namreč namoči Robi, nastane v vodi luknja, ribe pa kar po vrsti skačejo na kopno. Tako je bilo tudi ondan, ko je osvojil mega nagrado (šušljajo o 10 tisoč tolarjih). Namenil jo bo humanitarnim, predvsem vodarstvenim organizacijam!

Novačenje

Novinarski up

Pif, paf, puf!

prestopil k Jelinčiču

Volitve (evropske in državnozborske) so predurmi, zato si posamične stranke že pripravljajo teren. Med najbolj zgodnjimi je prvak SNS Zmago Jelinčič, ki vabi svoje nove člane na zelo izviren način - če od desetih zadeneš vsaj šestkrat, si lahko član njegove politične grupacije. Še zanimivost: če zadeneš vse (ali samo enkrat zgrešiš, pri-

deš v enem letu v upravni odbor SNS).

Na avdiciji za nove člane v Pomurju (natančna lokacija strelišča je strankarska skrivnost) je bilo ogromno zanimanja, med najuspešnejšimi strelci pa je bil novinarski up Murskega vala, Kristjan Magdič. Menda je zadel vseh deset, kar je vrlega Zmaga napeljalo k šaljivi izjavi: »Pa me ja ne

boš zamenjal kar na mestu predsednika stranke?!«

Opomba Pentut: članstvo v društvu novinarjev in katerikoli politični stranki ni priporočljivo. Ali se bo mladi Kristjan odločil za politiko ali novinarstvo, je še neznanka, vsekakor bo odgovorila (bližnja) prihodnost.

tekal

General na novem terenskem vozilu

Medtem ko se je dobršen del slovenske vojske predstavljal na prvem tovrstnem sejmu v Gornji Radgoni, se je njen prvi mož, general LADISLAV LIPIČ, odločil, da za trenutek »skoči« v domače kraje. Pa ne kamorkoli – šel je na skrivno lokacijo, kjer je lastnoročno in lastnonožno preskusil novo terensko vozilo SV, ki nosi uradno oznako TV-19.

Če je generala zadovoljil, poročajo Pentute, bo vojska od prihodnjega leta bogatejša za 480 kosov priročnega terenca, vse skupaj v vrednosti nekaj več kot 5,81 milijona evrov (bojda jih bo toliko, da bodo morali vrli vojaki dokupiti vsaj za 1.700 hektarjev pravih prekmurskih gorci!).

KRAL

Grad dobil nova lastnika

Čudna so pota kapitalskega združevanja! Misel dobi svojo realno podlago, če pokomentiramo fotografijo, na kateri se zadovoljno smehljata dobrovniški župan MARJAN KARDINAR in prvo turistično pero Vestnika, BERNARDA BALAZIČ PEČEK. Pentute so zvedele ekskluzivo: on in ona sicer nista povezana zasebno, zato pa toliko bolj poslovno – nedavno sta namreč dokončno podpisala pogodbo o vzajemnem sofinanciranju enega najpomembnejših pomurskih projektov ta hip: obnove gradu porci Gradu. Zadeva je menda »težka« okrog 120 milijonov evrov, vrta podjetnika pa imata več virov financiranja (med drugim tudi mikro-lokalne, paradržavne, mednarodne in nadnacionalne). Kaj vse bo v novih prostorih, bosta razkrila na bližnji tiskovni konferenci, o kateri bodo Pentute seveda še tutale (če bodo).

gegra

Župan se je zaljubil v mladoletnico in je ni več izpustil iz rok

Pentutarska nadaljevanje

Tašče o zetih & Zeti o taščah 5

Anton Slana je prvi od 26 pomurskih županov, ki se je prijazno odzval našemu vabilu, da se bralcem Pena predstavi skupaj s svojo taščo. Čeprav je župan občine Sveti Jurij ob Ščavnici in bi moral biti glede na obilico dela kar profesionallec, je nepoklicni župan in še naprej zaposlen v kmetijsko svetovalni službi pri KGZ Murska Sobota. Danes 46-letni možakar, ki izvira iz ugledne družine, živi v rojstnih Bolehnečicah, kjer pa kljub mnogim obveznostim veliko pozornost namenja družini, soprogi Lei ter hčeri Maji, ki je študentka 2. letnika filozofske fakultete, in sinu Blažu, ki je dijak 4. letnika ljutomerske gimnazije. »Ni dobro, če imaš dovolj časa samo za službo, občino, prijatelje ..., družino pa zamenjarja,« pogosto poudarja naš sogovornik, ki se sicer ne spomni, kdaj je spoznal svojo prihodnjo taščo Ivanko Vrzal iz Dragotincev.

Poznal sem jo, preden sem začel hoditi z njeno hčerko, mojo današnjo ženo, saj tudi nekoč dobrih pet kilometrov ni bila nobena razdalja. Moram pa priznati, da sva se z Leo nekoliko skrivala, preden sva zadevo razkrila, saj je bila ona še mladoletna. Hodila sva šest let in se poročila leta 1983,« pravi Anton Slana, ki dodaja, da se je z njegovo taščo nemogoče skregati, saj je zelo »nekonfliktna oseba«. Drugače pa je bilo s tastom, ki je nekoliko nasprotoval, da bi mu kdo zapeljal mladoletno hčerko, ki ima še brata Janka in sestro Marjeto. »Ne da bi se hvalil, toda moram povedati, da je moja tašča človek, pri katerem težko najdeš kaj slabega. S tastom sem včasih izmenjal kakšno 'moško', z njo pa nikoli ni bilo niti najmanjšega konflikta,« dodaja Slana.

Njegova tašča Ivanka je imela težko mladost, saj je imela devet sester in štiri brate, torej se jim nista cedila med in mleko. Najlažje je bilo, ko so starejši začeli delati ter pomagati mlajšim bratom in sestram. Tudi Ivanka, čeprav ena najmlajših iz številčne družine, je veliko delala, največ je varovala otroke in šivala. Najstarejša sestra je bila šivilja in je potem naučila šivati tudi vse svoje sestre, kar je tudi naši sogovornici zelo koristilo v življenju. Poročila se je leta 1954 in rodila tri otroke in vsi so srečno poročeni. Vsak od njih ima tudi po dva otroke, torej skupaj šest vnukov. »Antona sem poznala že prej, toda kar nekaj časa nisem vedela, da hodi z Leo, to pa sem odkrila, ko je umrl naš sosed. Z mozem sva šla molit k sosedom, in ko sva se vračala, sva videla, da se Anton in Lea pogovarjata pri oknu. On je bil zunaj, ona pa v sobi. Vesela sem, da je Lea dobila tako pridnega in delovnega moža, zato nikoli nisem nasprotovala poroki. Nikoli se nisva skregala in ponosna sem, da imam takšnega žeta. Pomembno je, da sta si onadva dobra, vse drugo je postransko,« nam je dejala Ivanka Vrzal, ki ji v zadnjem času nekoliko peša sluh, sicer pa je 78-letnica še kar čila in dobrega videza.

P. S.: Če že (še) imate taščo (zeta) in menite, da bi skupaj z njo (njim) sodili v nadaljevanje, me pokličite po telefonu: 041 733 945. Enako lahko pokličete tudi vsi drugi, ki poznajo kakšen par tašča & zet, ki bi ju predstavili v PENU. Vsaj eden naj bo povezan s Prekmurjem ali Prlekijo, drugo pa je naša skrb.

Oste B.

Alžirka za Boruta in Rudija

Borut Meh, predsednik oblačilnega giganta in čisto »sveži« abraham in Rudi Cipot, zdaj častni predsednik Kluba managerjev in podjetnikov, še vedno pa prvi mož soboškega Triglava, sta bila gosta Alžirskega večera v rakičanskem dvorcu. Tam se nista znašla po naključju. Agilna, nova predsednica Kluba Simona Šarotar Žižek, ki se je spretno izognila fotografu, je Boruta poslala na košarkarsko igrišče, Rudija pa na jadnico. Rudija je obenem dobro opremila s potrebnimi pripomočki za celoletno križarjenje. Skromni Rudi je del le teh nesebično razdelil prisotnim. Da pa ne bi ostalo zgolj pri tem je za popestritev večera poskrbel tudi trebušna plesalka, za katero pa ni bilo povsem možno ugotoviti ali je prišla iz Alžira ali Ljubljane. Oboje pa je itak daleč od Murske Sobote. Gostitelja večera sta bila vodja ICR Vesna Laissani (na fotografiji v alžirski noši) in njen mož Mohamed, edini pravi Alžirec in odličen poznavalec alžirske kuhinje. S. M.

Meščani naj bi se družili manj kot ljudje na podeželju, vendar so tudi izjeme. Soboška Čopova ulica je že ena takih. Vsi se med seboj poznajo, se obiskujejo, si pomagajo in velika večina jih stopi skupaj, če je priložnost – pri delu in zabavi. Prvič so ugodje druženja začutili, ko so leta 1984 predajali namenu ulični asfalt. Desetletje zatem, ko se je poročila Koroščeva Mojca, so postavili v ulici »šrango«, nekaj zaslužili in sklenili, da bodo denar porabili za ponovno srečanje vseh iz Čopove – tam živečih in od tam odseljenih. Potem sta bili še dve priložnosti za »šrango«: pri poroki Jelenovčeve Suzane in pred petimi leti še Gujtovega Marjana. In nabral se je denar še za dvakratno druženje. Potem ga pet let ni bilo in prav pogrešali so ga že. Marjan Podvornik in Oliver Korošec sta ob večinski podpori ulice izdelala projekt jubilejnega srečanja in v soboto, 6. septembra, se je zgodila 5. čopovska noč. Po tradiciji je bil odziv odličan in spet je prišla tudi soboška godba na pihala. »Gasilska« fotografija je dokaz! Zdaj čakajo na naslednje »šranganje« – menda se bo nekaj »skuhalo« že v bližnji prihodnosti – in spet bo oprijemljiv razlog za novo druženje.

V Čopovi ulici živi 98 prebivalcev. Hišnih števil je 28, dve hiši pa sta prazni. Nekoč je bila to revnejša soboška ulica, zdaj je njena ekonomska moč na zavidljivi ravni z nekaj znanimi obrtniki in podjetniki. Ulica in vsa dvorišča so lepo urejena, kot da bi zanje skrbel poklicni vrtnar. Z obeh strani jo krasijo jagredi, ki pa jih žal napada plesen in vprašanje je, kakšna usoda jih čaka – ali zaradi bolezni ali pa želje, da bi hodili po asfaltiranem pločniku. Za slednje bi jih bilo res škoda posekati!

**ŽIVI
...NAŠA ULICA NORI...**

Irma B.

Foto: Nataša J.

Zgodovinski posnetek: najstarejša v ulici pokojna Marija Zrinski (babica Marjana Podvornika) in Janez Duh sta slovesno prerezala trak in naredila prve korake po novem asfaltu. V narodni noši je Mojca Korošec, zdaj Kerčmar. Bilo je v prejšnjem stoletju, leta 1984.

Za 5. čopovsko noč so postavili šotor ob mehanični delavnici pri Podvornikovih. Zbirati so se začeli pozno popoldne in gospodinjje so prihajale polnih rok – tudi Cvetka Žižek. Je v družbi Tončke Korošec, sicer »izseljenke« iz Černelavec, ki tako kot mož Jože ne more brez »svoje« ulice.

Prihajajoče je najprej čakal »pozdrav«. Namenili so ga tudi povabljenim gostom in posebne časti med njimi je bila deležna Angela Novak, predstavnica mestne četrti Partizan, ki je prišla na vsa dosedanja srečanja. Pohvalila je ulično druženje in obljubila, da si bo pri mestnih oblasteh prizadevala za boljše ureditev prometa v neposredni bližini soboškega pokopališča.

Tradicionalna jed na uličnem druženju je bograč. Okrog 100 porcij ga je tokrat skuhal Boris Gomboc, kuhar z bogatimi izkušnjami iz gostišča Kaja v sosednji ulici, sicer pa doma s Cankove. Pomoč Biserke Jelenovec je bila dobrodošla, čeprav pa se dobro razpoložena gospa Biserka pri kuhanju ni prav dolgo zadrževala. Vmes je malo podirigirala godbi in bila med prvimi na plesišču. Bolj v noč se je nagibal čas, več je bila plesalcev in najbolj vzdržljivi so plesali do petih zjutraj.

Korošci iz ulice poskrbijo, da je v Čopovi ob takšnih prilikah prava muzika. So najmočnejši družinski steber v soboški pihalni godbi v sestavi oče Jože (na fotografiji v ospredju), sin Oliver in vnuk Dorian. Trojka iz Čopove ulice je v godbi nepogrešljiva. Oliver je celo predsednik soboških godbenikov. Torej več kot normalno, da je godba tudi to. septembrsko soboto marširala gor in dol po Čopovi ...

Zadnjo oceno o okusu bograča je dal šef 5. čopovske noči Marjan Podvornik. Kljub budnosti kuharja je enemu od obiskovalcev uspelo v bograč skrivaj dodati pest ostrih feferanov, zato je bilo treba reševati, kar se je pač rešiti dalo. Na koncu je bil Marjan zadovoljen in tudi vsi drugi. Vse so pojedli Marjan pa je septembra še dvakrat praznoval, pred nočjo rojstni dan, dober teden zatem pa obletnico poroke. Vse troje je dobro prestal.

Jančarjeva Erika je na srečanje pripeljala najmlajšo prebivalko Čopove, hčerko Kajo. Najstarejši iz ulice, 92-letni Franc Pertoci, ki biva v domu starejših v Rakičanu, pa kljub veliki želji zaradi bolezni ni mogel biti zraven. Sporočamo mu, da je bil prisoten v številnih pogovorih z željami po čimprejšnjem okrevanju.

Družinska in prijateljska omizja

Družina Štefana in Helene Kozic se je zbrala polnoštevno, čeprav vseh ni na posnetku, ker so imeli na srečanju delovne obveznosti. Na fotografiji so z leve: hčerka Marija Musulin, nasproti sedi mož Bratko, družinska prijateljica Marija Gorza (druga z leve) in mož Štefan (zadnji na desni) ter par z vrha družinskega debla Helena Kozic (tretja na levi) in njen mož Štefan (drugi na desni). Na družinski fotografiji pogrešamo sinova Musulinovih Andreja in Damirja ter sina Štefana z ženo Mirando ter hčerkama Tjašo in Vando.

Omizje Vrečičevih in Žižkovih smo zmotili, ko sta jim stregli bograč mladenci Lea Podvornik (levo) in Vanja Kozic. Za omizjem pa so od leve Zora Vrečič, novopečena upokojenka, ki je v soboški glasbeni šoli mnoge naučila igrati kitaro ali violino, in mož Boris, ki se ukvarja s stavbnim kleparstvom, pa Cvetka in Branko Žižek, lastnika avtopralnice v Čopovi. Z desne sta Božena Zihlerle in sin Vrečičevih Vasko.

In še omizje gostiteljev 5. čopovske noči – Podvornikovi, lastniki avtomehanične delavnice. Prvi z leve so trije Podvornikovi: sin Marjan, oče Ivan in mama Marija. Pri steni šotora sta prisedli sosedi Kristina Bezec in nasproti njena hčerka Marjana. Z desne je v ospredju Marjanova žena Marijeta, zatem pa še sestra Podvornikove mame Brigita Gerenčar s sinom Andrejem. Bili so odlični gostitelji, zato spet na svidenje kdaj prihodnjič na 6. čopovski noči.

Dež se je zaletaval v gostilniška okna, veter je upogibal vejevje kostanjev, nevihta nas je zalotila nepripravljene, brez dežnikov, brez volje, da bi se po takšnem večernem pljuskju pognali v noč in poiskali domačo mokro kljuko vhodnih vrat. Obsedeli smo ob pijaci, pridružila se nam je lokalna novinarka.

Bilo je jasno - o politiki se ne bomo pogovarjali. Ta je že opravila svoje, v sedanost se je prizibala kot posiljena »podržavka«, njena prihodnost bo še čudovita, vendar brez nas. »Dam še za eno rundo,« je rekel Milan. »Kaj boš pa ti pila?« je vprašal novinarko. »To, kar pijete vi!« Milan je pokimal, pomahal točajki, dvignil dlan, razkrečil pet prstov, ko da bi bil na košarki, pa odobravaajoče zahteval od partnerjev »give me five«, udaril v mojo dlan ter zavrtel z roko nad mizo, ko da bi stepal jajca. Medtem ko smo čakali na pijačo, je Feri vprašal: »Si že napisala roman?« Novinarka je za trenutek zardela, nato je odkimala. »Za koga in za kakšen honorar? Sam si rekel, da moram najti sponzorja, da mora roman vrveti od seksa, moralne korupcije in podobnih sranj. Kdo me bo investirjal, sponzoriral?« Franc je vskočil: »Ti samo prinesi rokopis, drugo se bomo že zmenili.« Natakarica je nosila v obeh rokah pet vrčkov piv. Prihajala je kot lestenec iz mraka: vrčki so svetili kot osemmaliganske žarnice, naglo smo se ponovno odžejali. Novinarki se je razvezal jezik: »Brala sem, ženske po svetu pišejo o ljubezni. O tem, kako se zaljubijo, razočarajo, odidejo od moža ali pa moške zapustijo žene. Ali tisto, kar je najbolj zanimivo, je problem, kako to opišejo.« »Vsak dober pisec ima svoj stil, svoj pogled na življenje. Čimbolj izviren je v tem, bolj opazen, bolj cenjen avtor je,« sem dodal in pomislil na lastni rokopis, kako mi že dve leti čemi v predalniku. »Hrvatice so ostrejšje od slovenskih književnovečerniških babnic,« je rekel Franc, se nezadovoljno presedel in si prižgal cigareto. »Pogovarjajmo se o nečem drugem, o nečem lepem, samo ne o politiki,« je predlagal ženski glas. »Ajde, odgovorite na vprašanje. Tulipan je cvet, ki se tradicionalno povezuje z Nizozemsko. Vendar je to nacionalni cvet še neke druge države, stilizirano je vrisan v njeno nacionalno zastavo?!« Obnemeli smo. Novinarka nam je pomagala: »No, katera država je to? Maroko, Alžirija, Iran?« Še smo molčali. Feri je kislo rekel: »A je to vprašanje za milijon dolarjev?« »Ne vemo,« je priznal Milan. »Tulipan - Iran,« je zmagoslavno rekla novinarka. Milana pa ošvrknila s komentarjem: »Celo rima se: tulipan - Iran.« »Jaz ne pišem več rimanih stihov,« se je branil Milan. »Samo ne politike, prosim, je rekel Feri.« »Povej mi, to bo mnogo lažje vprašanje: s čim je napolnjen zagrebški zrezek?« Novinarka je odgovorila kot iz topa: »S sirom in šunko.« »Točno, za pravičen in hiter odgovor plačam še eno rundo.« In Milan je znova dvignil pet prstov, pogledal točajko, zavrtel s prsti, ko da bi mešal »frigaš«, in pogovor smo nadaljevali. Feri je postal dobro razpoložen: »Roka, ki daje, je vedno iznad tiste, ki sprejema.« Ženska pa je nadaljevala: »Znani roman Uliks Jamesa Joycea, letos sem v Pulju videla njegov spomenik, se dogaja v enem samem dnevu. V katerem mestu?« Pomolčali smo. Vedeli smo, da je to s Puljem novinarska past. France je rekel Belfast, Milan se je opredelil za London, jaz sem preferiral Dublin. Davno je že bilo, odkar sem prebral ta kulni špeh. Novinarka se je nasmehnila in potegnila na dan denar. Vedeli smo: to je za novo rundo. »Cankar je dobival za svoje tanke romane tolikšne honorarje, da bi si v tistem času lahko kupil zidano predmestno hišo,« je nadaljevala novinarka, »a je raje naročil dve kočiji, ki sta ga izpod Rožnika v Ljubljani potegnili na Vrhniko. V prvi je sedel sam, z belo vrtnico v gumbnici, v drugi kočiji sta se vozila njegova promenadna palica in slamnati klobuk.« »Vidiš, kako je to žalostno: naš čas se ga je popolnoma odrekel.« »Tako kot tudi Prežihovega Voranca, Ivana Potrča in celo našega Miška Kranjca,« je glasno razmišljal Milan. Piva so prihajala na mizo kot vlak brez voznega reda. »Dobro, pri nas so honorarji majhni, slabi, ničevi. Kaj pa na Hrvaškem?« je vprašala kolegica. Vsi pogledi so se zazrli vame. »Prvič: Hrvatov je dvakrat več, tam so naklade višje pa tudi honorarji.« »Lahko poveš kakšne konkretne podatke?« je vprašal založnik Franc. »Lahko. Pisatelj Ivan Aralica je prodal 9500 izvodov svoje knjige Ambra, roman Fukara pa v

5000 izvodih. V dveh letih je s knjigama zaslužil več kot 360.000 kun. To je enajst milijonov in pol slovenskih dolarjev ali 480.000 dolarjev na mesec.« Feri je glasno zaklel. »Splitska pisateljica in estradna umetnica Arijana Čulina je izdala dva romana. Prvega Kaj mora vsaka ženska vedeti o tistih stvareh je prodala 31.000 izvodov, drugega Dve, tri težke drame za crkniti pa deset tisoč izvodov. Za oba je zaslužila 250.000 kun.« »Koliko je to v našem denarju?« je vprašala prihodnja pisateljica. »Samo da na hitro izračunam ... okoli osem milijonov dolarjev.« Vsi smo segli po vrčkih. Požirki so bili dolgi, penasti. »Toda,« sem naglo dodal, »tudi ona je ta honorar zaslužila v dveh letih.« »Kaj pa Miljenko Jergović?« je vprašal Feri, »prebral sem, da bo ocenjeval letošnjo slovensko filmsko bero, ki se bo predstavila v Celju. Na Hrvaškem je čedalje bolj priljubljen, dobil je več mednarodnih priznanj.« »Da, sem potrdil. Roman Buck Riviera je prodal v 2000 izvodih, najnovejši roman Dvori od oraha, ne vem, kako bi to lepo prevedel v slovenščino, pa je v nekaj mesecih prodal v 1400 izvodih. Za oba romana je zaslužil okrog 75.000 kun, to

je dva in pol milijona dolarjev. Najbolj bran hrvaški pisec, duhoviti razposajenec iz Splita, je napisal roman iz vojaškega življenja Nič nas ne sme presenetiti. Doslej je prodal že skoraj 4000 izvodov ter zaslužil več kot 35.000 kun, to je milijon osem sto tisoč dolarjev. Režiser Rajko Grlić je že napisal scenarij, v katerem bodo igrali tudi slovenski igralci. Zgodba se namreč dogaja v vojaški karavli na makedonski meji pred razpadom Jugoslavije. »Torej zopet politika?« se je razburila mlada novinarka. Feri pa jo je ustavil: »Veš, danes je vse politika, kajti živimo v politični državi, ki hoče v Evropo, ki je izrazito politično usmerjena, pa ne samo Evropa, cel svet se duši v političnih zankah, pasteh in spletkah. A kar se pisanja tiče, bi bilo najbolje, če bi začeli pisati v angleščini.« »A to zaradi tega, ker nas nič ne sme presenetiti?« je vprašala novinarka in takrat smo spoznali, da je »vrag odnesel šalo«. Poslovili smo se in se zagnali v deževno noč, ki je z nas oprala politično in še kakšno dodatno razpoloženje. Kdo ve, mogoče je novinarka odšla domov, se usedla za računalnik in začela pisati svoj roman. Toda v katerem jeziku? E, tudi to je že politično vprašanje.

Branko Šomen

RAZMIŠLJAN

Tatjana Kalamar Morales

Prenagljeno bi bilo kar tako reči, da obleka ne dela človeka. Koliko narodov, koliko različnih civilizacij in kultur se je ukvarjalo z naslovno mislijo v različnih časovnih obdobjih in mnogo jih je prišlo ob različnih besedah do istega oziroma podobnega mnenja, če ne nepisanega pravila.

Obleka dela človeka?

Pregovor, zgodba z reklamnega plakata, filmski scenarij, resnica ali laž?

- Paralele se kažejo skozi naslednje stavke:
- Španci imajo popolnoma enak pregovor *La ropa hace al hombre*.
- »Obleke delajo človeka. Nagi ljudje imajo malo ali nič vpliva v družbi,« je grobi prevod besed Marka Twaina (*Clothes make the man. Naked people have little or no influence in society*).
- Nekateri obleke ničesar ne rečejo, a vse povedo - ameriški pregovor.
- Srajca nikoli ne skriva značaja - latinski pregovor.
- »Dobra obleka odpre vsaka vrata,« je rekel W. Hazlitt.

Opazimo lahko, da je predstavljala obleka vseskozi poleg prvotne funkcije (zaščita pred mrazom in drugimi vremenskimi pojavi) zunanje znamenje duhovne dejavnosti. Bila je in je še danes vidna oblika notranjega človeka. To lahko drži le z izjemo uniforme, ki je nepovezana z osebnostjo. Takrat obleka izraža pripadnost karakteristični družbi: vojski, mornarici, duhovščini in danes tudi večjim podjetjem. V slednjih se pojavlja kot del slogana, torej ideje oz. zgodbe, da rajši in več kupujemo.

Tudi moda kot spremenljivka, torej spremljevalka časa in družbe, rada poudarja pomen oblačil. Posebej v devetdesetih letih prejšnjega stoletja je marsikaj postorila z individualnim slogom. Vendar nas Carlyle opozarja: »Oblačila so nam dala individualnost, različnost, družbeno prefinjenost; oblačila so iz nas naredila ljudi in utegnejo iz nas narediti lutke.«

Ne gre pozabiti tudi pomena prvega vtisa, posebej še, če se potegujemo za nov projekt, službo ali družbo. Videz prepričuje prej kot beseda. Samo v nekaj sekundah lahko osvojimo naklonjenost osebe in s tem delo ali srce; brez filmskega scenarija.

Zakaj nam nekdo pade v oči kar tako in drugi ne in zakaj se s prvega zmenka spominjamo le njegove pisane srajce in pikastih nogavic, ne bo nikoli dovolj jasno. Zagotovo se osebe ne spominjamo samo zaradi obleke, vendar lahko tudi zaradi nje. Antona Trstenjak je povedal: »Človek v obleki je človek v svojih delih.«

Jani Gönc,

vodja viteškega omizja za Pomurje

Čeprav rojen v Prekmurju, natančneje v Dobrovniku, je kariero napravil v »sosesčini«, pri Štajercih. Kar 40 let je namreč pustil v Ptujski kleti, kjer je začel kot delavec v kleti, nato je bil glavni kletar pa enolog in med letoma 1965 in 1992 direktor. Sicer pa – jabolko ne pade daleč od drevesa in danes je med vodilnimi v tej vinogradniško-vinarski organizaciji njegov sin. Jani pa se je umaknil med vinske viteze, katerih uda sta tudi tako znamenita človeka, kot sta nekdanja predsednika Slovenije (Kučan) in Madžarske (Göncz).

Naši sodi nikoli niso bili plesnivi

Ste odrasli v vinogradniški družini?

Seveda. Oče Pavel je bil izvrsten vinogradnik in kletar, zelo natančen, kar je v tem poslu pomembno. Pri lesenih sodih je najtežje, ko so prazni, paziti je treba, da jih ne napade plesen. Spomnim se, da nikoli nismo krtačili sodov pred trgatvijo – oče jih je tako pazil, da nikoli niso bili plesnivi.

Otroštvo?

Sem generacija, ki je po sili razmer zelo hitro odrasla – že pri 15 letih so me namreč mobilizirali v madžarsko vojsko. Podobno se je leta 1945 zgodilo še dvanajstim fantom iz Dobrovnika in vsi smo se srečno vrnili. Sam sem bil najprej v Nemčiji, potem pa na fronti – branili smo evakuacijo nemške vojske iz Prage. To je bilo najhujših osem dni v mojem življenju.

Ste se potem takoj vrnili v rojstni kraj?

Ne. V Nemčiji so nas zajeli Američani, tako da sem bil 3 mesece zaprt v Regensburgu. Kdor je tja prišel s polnim želodcem, je preživel, drugi so pomrli. Spomnim se, da sem takrat prvič v življenju videl črnca (ameriškega vojaka), ki mi je dal čokolado. Vrnil pa sem se 18. avgusta 1945.

In ste takoj postali strokovnjak za žlahtno kapljico?

Najprej sem končal nižjo gimnazijo v Lendavi in se vpisal na mariborsko kmetijsko šolo – smer vinogradništvo in sadjarstvo. Možnosti za nadaljevanje študija ni bilo, zato sem se zaposlil v lendavski kmetijski zadrugi. Kasneje sem ob delu doštudiral še na višji agronomski.

Vas na Lendavo vežejo prijetni spomini? Žal sem bil med vojno neprosto voljno na

s katero sva bila sošolca v Mariboru. Rojena je bila v Rimu, a so jo posvojili v Bohinjski Bistrici. Na Ptuju pa sva se znašla, kmalu sem dobil ugoden kredit in si postavil hišo.

Vas ni vleklo domov?

Še danes sem tedensko vsaj enkrat v Dobrovniku, kjer še imamo nekaj malega gorice. Sicer pa imava s sinom v okolici Ptuja kar 13 hektarjev vinogradov. Letos bova Kleti prodala okrog 65 tisoč kilogramov grozdja.

za najnižjo možno ceno za posamezno sorto, hodimo vsak posebej k Jankoviču (Mercator, op. p.) in si znižujemo že tako pre nizko ceno.

Katero vino najraje pijete?

Pijem vsako žlahtno vino – ko si starejši, ti ne sme biti vseeno, kaj piješ.

Tudi vitezom ni?

Seveda ne. Pomursko omizje šteje 41 udov, ustanovili smo se leta 1991, v ponos pa nam je, da sta naša častna člana tudi gospoda Kučan in Göncz.

Bi k omizju povabili tudi ministra Kebera?

Keber je sicer v redu, a ne vem, zakaj bi ga povabil. Prizadel je vinarje in vinogradnike. Kajti alkohol je eno, vino pa nekaj povsem drugega. Enačiti to dvoje je krivično.

Ste se kdaj ukvarjali s politiko?

Ni mi bilo treba, saj sem bil lep čas »spremljan« s strani uradne politike. A kljub vsemu me je politika tudi v prejšnjem režimu »priznala«, saj so potrebovali ljudi,

Gönc

napačni strani, zato politično nisem bil najbolje zapisan. Tako sem delal v zadrugi tri mesece, pa nisem dobil plače. Ker so mi šefi rekli, da je tudi ne bom, mi ni preostalo drugega, kot da sem pobral šila in kopita – na Ptuju je bilo prosto delovno mesto – in sem se kar preselil.

In ste še danes v mestu ob Dravi.

Pravzaprav je bila takrat (leta 1952) v Ptujski kleti že v službi moja sedanja žena,

Priimek znanega enologa ni GÖNCZ, kar je izvirna različica, ampak GÖNC. Črka Z se je »izgubila«, in to samo zato, ker v nekdanji kraljevini SHS Janijev oče s takim priimkom ni mogel dobiti obrtnega dovoljenja. Bil je strojni ključavničar, in če je želel delati, se je moral odpovedati »madžarski« črki Z, kar je v priimku ostalo vse do danes.

Bo zaradi suše pridelek slab?

Kje pa, prav nasprotno!

Je še vedno trend, da vinogradniki prekinjajo vretje, ponujajo vina z ostankom sladkorja?

Žal mi je, da se je ta trend pri nas sploh pojavil. Za tako vina mora biti vse popolno – če pa obereš na primer grozdje, ki ga potem sladkaš, je to prava katastrofa. S preveč sladko ponudbo ljudje prenehajo piti »spricerje« – spijejo deci ali dva in rečejo: Dovolj mi je! Tudi zato je poraba vina v Sloveniji zelo upadla. Sam sem zagovornik suhih vin, ki so modna tudi na zahodu. Pa tudi v naši kleti, kjer letno prodamo 6 milijonov litrov vina, je bilo največ 15 odstotkov sladkih, danes pa je ta delež še nižji.

So kleti polne še iz prejšnjih let?

Nekatere že. Svoje bi morala odigrati država in subvencionirati vse kmetijske izdelke, ki gredo v izvoz, med njimi tudi vino. Tako bi se rešili zalog.

Cena grozdja oziroma vina tudi ni najbolj spodbudna?

Ja, če pa si kleti med sabo nelojalno konkuriramo. Namesto da bi se poenotili

Gönc

ki so znali in hoteli delati. Takih pa nikoli ni preveč. Se pa s politiko ukvarja hčerka Lidija Majnik. Bila je direktorica ptujke študijske knjižnice, zdaj pa je LDS-ova poslanka v državnem zboru.

Kaj vas ob osnovni dejavnosti (vino) najbolj veseli?

V mladih letih sem bil nogometaš, v Mariboru sem celo ustanovil šolski klub, ki je bil med najboljšimi na srednješolskih prvenstvih. Sicer pa imam še danes »spomin« na takratnega igralca Nafta Laciya Töröka, ki mi je »snedel« kožo z desne noge od gležnja do kolena. Takrat je bila Nafta pravi pojem, saj je igrala v prvi državni ligi.

Ste zadovoljni s tem, kar ste dosegli v življenju?

Malce grenkega priokusa je, ker sem pač moral s trehuhom za kruhom. Ampak Prekmurcem v svetu nikoli ni težko, saj smo delovni in prizadrevni.

Bojan Peček

Takratnega predsednika Madžarske Arpada Göncza so ustoličili leta 1994. Seveda nista manjkala Milan Kučan (desno) in naš sogovornik (levo).

Velika TRIPENKETA

V septembrskem izboru Prenove trojke se je spet znašlo šest znanih Pomurk in Pomurcev. Spet smo jim namenili tri vprašanja in spet od vseh na vsa dobili odgovore. Naj ostane tako tudi v prihodnje!

1. Kdaj ste ustrelili največjega kozla?
2. Ali dandanes še velja rek Najneumnejšemu kmetu zrasede najdebelejši krompir?
3. V časih, ko je Penova trojka gulila šolske klopi, je bila v razredu poleg krede leskova šiba. Učitelji so jo velikokrat uporabili – bi bilo to dobro tudi danes?

Mag. Marica Horvat

ravnateljica Osnovne šole Beltinci

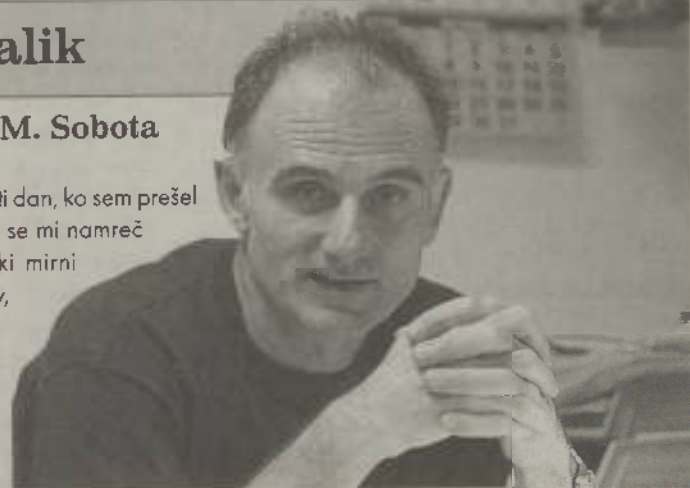
1. Ne morem povedati, ker lov še vedno traja.
2. V letošnjem letu pri taki suši norost ni garancija za debel krompir.
3. Mogoče, ampak ne v šoli, pač pa v kakem ... saj vemo, kje.

Ludvik Žalik

samostojni podjetnik, M. Sobota

1. Največjega kozla sem ustrelil tisti dan, ko sem prešel v obrtniški stan. Veliko lepše bi se mi namreč godilo, če bi služboval v kaki mirni instituciji brez vsakdanjih stresov, ki jih doživljam zdaj kot s. p.
2. V trenutku, ko sem prebral ta rek, me je prešinila sledeča misel: Neumni kmet z debelim krompirjem me asociira na posameznike, ki so zaradi spremembe sistema (socializem - kapitalizem) pridobili na legalen ali illegalen način neizmerno bogastvo (brez truda). Mislim, da ti posamezniki dokazujejo, da rek še velja.
3. Ker sem tudi sam gulil šolske klopi, ko so imeli učitelji trde prijeme, menim, da bi tudi dandanes morale marsikdaj peti leskove šibe. Učitelji in profesorji se namreč danes soočajo z neizmerno nedisciplino učencev in dijakov.

Evgen Sapač

sindikar kmetov, Brezovci

1. V življenju sem ustrelil veliko kozlov. Kateri je bil največji, najbolj vedo moji najbližji. Osebo pa menim, da je to bil oven nekdanjega kmetijskega ministra Smrkolja, ki me je pošteno prebutil in sem ga moral ustreliti. Nauk, ki sledi iz tega: tudi prijateljeva darila so lahko nevarna.
2. Rek se je v zadnjem času nekoliko spremenil in se zdaj glasi: najbolj butastemu kmetu bo tudi v EU zrasedel debel krompir, če bo dobro pognal njiivo. Neumnost je bila vedno dobro poplačana, le motika se je spremenila.
3. Ni potrebno. Starševska vzgoja se je toliko spremenila, da bodo nekateri starši svojim ljubljencem preskrbeli šibe, s katerimi bodo v šoli krotili nadležne učitelje.

Darja Odar

podžupanja Ljutomera in članica uprave tovarne Mura

1. Uf, to pa ni enostavna odločitev. Odvisno, s katere strani pogledam, tako da se mi vsakokrat zdi drugi »kozec« največji.
2. Kako da ne, saj še danes velikokrat najbolj »pride skozi« prav tisti, ki se dela najbolj neumnega.
3. Tudi meni sega spomin v tiste čase. Naš učitelj je namesto leskove šibe uporabil kar svojo roko – ni bilo upanja, da se bo zlomila ali izgnila. Če dobro pomislim, bi bila včasih tudi danes učitelju potrebna leskova šiba za tiste, ki se zganejo šele, ko se jih kaj konkretnega dotakne.

Tanja Šimonka

kustosinja Galerije - Muzeja Lendava

1. Slabe stvari preprosto izbrišem iz spomina. Backspace.
2. Na srečo narava ne uravnava naših življenj toliko kot nekoč, rek pa v prenesenem pomenu vendarle še velja. (Pod)povprečneži so ponavadi najbolj častihlepni, pohlepni in bolno ambiciozni. Za vsako ceno si priborijo kakšen (ponavadi politični ali vodstveni) položajček in so tako vsaj po lastnih merilih blazno uspešni, pomembni in spoštovani. So pa izjeme, vendar izjemno redke.
3. Ko sedejo v šolske klopi, so že prave male izoblikovane osebnosti, ki jih v prvi vrsti oblikujejo in gneteta starša po svojih merilih in vrednostni lestvici, potem širša družina in okoliščine, v katerih živijo. Učitelji pri tem ne morejo narediti veliko, lahko pa s svojo osebnostjo, iskrenostjo, srčnostjo, pravičnostjo, splošno razgledanostjo in znanjem veliko pripomorejo k pozitivnemu vzoru, saj so v očeh malih nepridipravov še vedno mali bogovi.

Franc Plej

direktor poslovne enote Vzajemne v Murski Soboti

1. Ne vem, ali je bil največji, se ga pa najbolj spomnim. Nekoč sem neki ženski po pravici povedal, koliko mislim, da je stara. Na žalost sem se zmotil za okroglih deset let v plus in se ji strašno zameril.
2. Velja, enako, kot je veljal nekoč in bo tudi v prihodnje. Zato, ker se do velikega bogastva tudi danes lahko pride po sreči, s krajo ali korupcijo. Primerov za to je zadosti. Le redki obogatijo le s svojim znanjem in delom.
3. Leskova šiba, ki sem jo tudi sam malo občutil, ko sem hodil še v šolo, je danes preteklost. Nisem za to, da bi jo učitelji tudi danes uporabljali, čeprav bi si jo včasih kakšen učenec verjetno zaslužil. Zato se mi zdi, da zganjamo malo preveč hrupa, če kateri učitelj kakšnemu falotu prisoli zaušnico.

Panonska maratonca na odprtem morju

Sedeč pod zelenimi borovci na južnem, najlepšem obrežju otoka Paga, se v mislih vračam v tiste čase, ko še ni bilo slišati za ozonske luknje in ko še pomislili nismo, da se bo nekoč morje delilo na vaše in naše.

Kot mi narekuje spomin, naju je s Slavkom ta skivnostni otok Skrda prav tako vabil tistega davnega septembra 1983, ko je bil z nama še Jože, ki pa je bil manj vzdržljiv plavalec, saj ga je študij medicine prikrajšal za marsikateri atom energije. Takrat v socialističnih časih, ko smo živeli še v bratstvu in enotnosti in ko je bilo zgledno poskrbljeno za delavca in manj za razvoj podjetja, je bil avtokamp Straško na Pagu, katerega je postavil slovenski Kompas, statusni simbol delavskih dopustov. Ni je bilo firme v Sloveniji, ki ne bi imela tam vsaj ene prikolicice, kjer se je v senci zelenih borovcev ob domačih zalogah svinine in belega iz goric prav prijetno dopustovalo. Tudi danes, ko Pag ni več v naši domovini, se tam sliši pretežno slovenska govorica, čeprav nam sosedji zapirajo naše okno v svet. Še danes na enem največjih jadranskih otokov, ki je zdaj hrvaški, ni niti enega mondenega hotela, kajti Kompas je takrat pred davnimi leti zakoličil za delavski turizem najlepši kos otoka z najlepšimi plažami, odkoder je mikaven pogled na Skrdo. Sindikati so takrat natančno vodili listo dopustov, absolutno prednost v sezoni so imele družine, resni fantje pa smo dobili priložnost ob koncu sezone, ko smo dobili še nalogo, pospraviti in pripraviti prikolico na zimo.

Tudi tistega leta ni bilo drugače, sam sem šel z omenjeno nalogo, pajdaša, študenta Slavko in Jože, sta se mi pridružila. Bili smo družčina, ki je rada rekla kakšno čez Titovo zapuščino takrat še bratske združbe jugoslovanskih narodov in napovedovala skorajšnji konec komunizmu in delavskemu blagostanju.

Po zajtrku tistega petnajstega septembra sva z Slavkom zabredla v prijetno vodovje Maunškega kanala, ki obliva dolgo južno obalo otoka. Brez pomislekov sva se podala proti takrat še neznanemu otoku. Jože je ostal v prikolicici z nalogo, pripraviti kosilo do poznega popoldneva, ko se vrneva.

Z dolgimi polnimi zamahi sva grabila vodovje. Morje je bilo nenavadno mirno in redki kopalci so že razprostirali ležalnike in iskali senco za hladilne torbe. Kam sva sodila kot plavalca takrat, mi še danes ni jasno, gotovo je le, da sva bila vzdržljiva in nabita s kondicijo, pojmi kot kravl, metulj, žaba in prsno pa so nama bili skoraj tuji. Po nekaj urah, ko sva se že zavidljivo oddaljila od Straškega, so naju od časa do časa obiskali radovedni deskarji, ki najbrž niso mogli verjeti svojim očem. Zdaj pa zdaj se je pojavila ribiška barkača z jeznim ribičem, ki je moral zaradi naju delati nepotreben zavoj, sicer bi se znašala v njegovi mreži, vendar nikomur se ni zdelo vredno vprašati, kako, kam in zakaj. Bila sva sredi Naumskega kanala, točno opoldne petnajstega septembra, midva, panonska plavalec, ki sva se naučila plavanja v gramoznici v Konjščeku med Beltinci in Gančani, ki je vsako leto terjala novo žrtev in kjer je bil svojčas kolhozni pašnik, kjer so lahko pasli živino vsi, ki je niso mogli drugje.

Njuni je to omogočila revolucionarna oblast, prav tako kot nama, da sva se lahko kopala in plavala v našem morju, kjer te nihče ni vprašal, kdo si in od kod si, vsi smo ga imeli radi, še rajši pa dalmatinski melos in hite: Meri Cetinič, Dragojevića pa Kovača, ki so odmevali vzdolž Dalmacije do jutranjih ur tudi tistega babjega poletja. Takšne so bile takrat najine vsebine klepetov in razmišljanj. Kmalu nama jih je začelo zmanjkovati, enako tudi moči, ki sva jo s pogovorom neracionalno razsipavala. Slavko je imel natakne črne plavuti, ki so mu omogočale hitrejšo plavanje, mene pa so podzavestno spominjale na takrat aktualno »žrelo! Tožil je, da mu postaja hladno. Potegnil je naprej z nalogo, da najde primerno mesto za »izkrcaje«, kajti severna obala Skrde se nama ni zdela nič kaj romantična. Zdaj ni bilo blizu ne deskarjev ne ribičev, le sonce, ki je že zdavnaj prešlo zenit, je neusmiljeno žgalo. Grlo sem imel izsušeno, čeprav sem bil sredi vodovja, in sol mi je že nažirala trepalnice. »Bom zmogel, koliko še, kje je Slavek?« mi je odzvanjalo v glavi, mar je bilo to potrebno? Namesto da bi počival pod borovci in prebiral Hemingwaya ali Borgesa, sem sedaj v brezizhodnem položaju! Kako je vendar lepo na svetu, če greš lahko na naše morje, poslušaj dalmatinsko glasbo in spremljaš formo bratov Vujović in Šurjaka pri Hajduku. Vendar zdaj gre za biti ali ne biti, moj cilj je kopno z imenom Skrda. Šele sedaj sem opazil, da deluje tudi morski tok, zato sem moral narediti korekcijo smeri in porabil zadnje atome moči ter se približal osupljivim skalnatim stenam, kjer ni bilo mogoče priti na suho. Vzdolž sten sem počasi drsel proti točki, kjer sem zagledal Slavka, ki me je tudi opazil v morju in se razveselil kot otrok, kajti že je pomislil na najhujše. Z mukami sem tudi jaz dosegel kopno in se razveselil kot Kolumb, ko je padel na kolena na San Salvadorju.

Po sedmih urah plavanja sva stala na suhem, z osatom zapleveljenim in z okostji galebov posutim otokom. Na južni strani v čudoviti laguni sva zagledala svetilnik, in ko sva si že postiljala pod milim nebom porobizonsko, sva zaslišala ropot čolna, ki je drsel proti laguni.

Nemški potapljači, katerim ni bilo jasno, ali sva svetilničarja ali maratonca, so naju povpraševali, ali pozna mesto, kjer je potopljen nemški rušilec iz druge vojne? Najin odgovor je bil vljuden, moder, vendar negativen. Izkoristila sva ponujeno priložnost, jih povprašala, kam so namenjeni, in ker so se vračali na Rab, so naju vzeli s seboj do Straškega. Po prespani noči se je rodil nov dan, mogoče je bil to res najin drugi rojstni dan, kot nama je zatrdil Nikola Palčić, znani gostilničar iz Novalje, ko sva ga povpraševala po tistem skrivnostnem otoku. Nikola je postavil na »šank« steklenico dingača in rekel: »Momci, ako je to istina, vi ste se ponovno rodili, na zdravje!«

Če bodo sosede na Jadranu res razglasili ekonomsko cono, se bojim, da nama v spremstvu Martina Strele ne bodo kar tako dovolili ponoviti podviga, kajti takrat bo tudi Skrda pod nadzorom in naše spremstvo bo številčnejše.

Peter Novak

Tudi na Goričkem imajo svoj živalski vrt

Prav za vsakega ljubitelja živali in narave sploh je gotovo veliko zadovoljstvo in užitek obiskati domačijo Draga in Marice Felkar na Sotini 30 na Goričkem. Na Žleglovi domačiji, kot ji pravijo po domače, veliki okoli 5 hektarjev in z novo veliko hišo ter veliko spremljevalnimi objekti, nekako tik pod znamenito sotinsko Kuglo, obiskovalec lahko vidi in doživi marsikaj zanimivega, navdušeni pa so tako otroci kot odrasli, in to ne samo iz Pomurja, temveč iz vse države in sosednje Avstrije. Tako množičen obisk, tudi organiziran iz

šičkov, kajti divjega merjasca so »pomešali« z domačima svinjama, tako da so že dobili prave »mešančke«, in to je postala dodatna in še večja atrakcija, meso takšnega »mešanega« prašiča pa naj bi bilo še okusnejše. Toda o tem Felkar še ne more veliko govoriti, ker bo najprej počakal, da prašički nekoliko zrastejo. Potem bo s pomočjo strokovnjakov ugotavljal, ali je bil njegov »poskus« uspešen. O tem sicer ne dvomi, obstaja pa velika verjetnost, da bi te mešančke ter najbrž tudi kakšnega divjega prašička kdaj predstavili tudi na največji kmetijski sejem-

Ko divji prašiči »orjejo« okrog domačega hleva

šol in vrtcev, je sicer presenetljiv. Toda o tem, kaj vse lahko vidiš pri Felkarjevih, se glas gotovo hitro širi.

Najzanimivejša je čreda divjih prašičev, ki rijejo okrog domačega svinjaka. Abrahamovec Drago Felkar, ki živi na domačiji s soprogo Marijo in 19-letno hčerko Marijo, izučeno frizerko, in sinom Dragom, ki je končal 3. letnik Srednje prometne šole v Mariboru, nam pove, da je dobil pred dobrim letom dni od prijatelja - lovca s Kočevskega - parček divjih svinj, kateremu so uredili domovanje na bregu tik pod hišo. In narava je naredila svoje, tako da so dobili pred nedavnim še šest majhnih lepotcev - divjih prašičev. Ti pa, v slogu svojih staršev, že od prvega dneva rijejo po domačem dvorišču, toda za mrežasto ograjo, ki je ojačana z električnim pastirjem. Zanimivo je tudi, kako mama divjega prašiča skrbi za svoj podmladek. Že ob poskusu približanja jih s posebnimi znaki opozori, naj se skrijejo v hlev ali se oddaljijo do najdaljšega kotička ograjenega prostora. Zaradi razritega terena pa je najtežje narediti dobro fotografijo. Najbrž pa težav ne bo, ko bo gospodar, ki za prehranjevanje vseh svojih živali poleg vsega porabi še najmanj eno uro pospešenega dela, nekje septembra prvega od malčkov zaklal. Takrat naj bi prašiček tehtal 40 kilogramov in prvega želi »podariti« prav sebi ob srečanju z abrahamom. A takrat bo še veliko drugih pra-

ski prireditvi v Gornji Radgoni.

Drago Felkar, ki si poleg dela na kmetiji kruh služi z zidarjenjem v sosednji Avstriji, je uspešen rejec številnih vrst malih živali in je tudi član Društva rejcev malih živali Murska Sobota. V njegovih hlevih je več sto različnih fazanov, golobov, pavov, rac, zajčkov, morskih prašičkov ..., tukaj so psi, muce, krave, kure, purani, gosi in še veliko drugih živali. Ene so zaprte, druge se prosto sprehajajo. Čeprav je z njimi veliko dela in tudi stroškov, saj za prehrano porabijo več kot pet ton različne hrane, jih imajo vsi domači radi. Ob domačih pa tudi mnogi drugi, ki se, namenoma ali naključno, pripeljejo do Žleglove domačije.

Sedaj še nimajo veliko koristi od množičnega obiska ljudi na njihovi domačiji, v bližnji prihodnosti pa bo morda drugače. Drago Felkar razmišlja, da bi nabavili več jelenov, saj je pašnikov veliko, za ograditev pa bodo morda dobili kakšno denarno pomoč. Takrat naj bi se začeli ukvarjati z bio kmetovanjem in tudi s kmečkim turizmom, ob tem pa imajo doma tudi mlado frizerko in mogoče se bo na Žleglovi domačiji že kmalu razpaslo pravo podjetništvo. Dokler bodo otroci občudovali divje prašiče, fazane, golobe, kure, ptice, zajce, pave, morske prašiče ipd., bodo očetje ob prekmurski šunki, domačem kruhu in gibanici lahko popili kozarček rujnega, mamice pa si bodo lahko dale urediti frizuro ...

Oste Bakal

Naše živalsko bogastvo

Navadna česnovka

Mag. Valika Kuštor

(Bombina bombina)

Janez Gregori

V toplih poletnih večerih, ko se začno spreletavati večje in netopirji, med travnimi bilkami pa čirajo murni, lahko ponekod slišimo tudi zvoneče klice: uuu-uuu. To so urhi, majhni žabci, ki, lebdeč v mlakah, kličejo svoje žabje neveste.

Nekaj o sorodstvu urhov

Rod urhov (Bombina) obsega le sedem vrst in vse so omejene na Evrazijo. So majhne (kakih 5 cm dolge) vodne žabe, ki jih imajo zaradi bradavic in strupenih kožnih izločkov nekateri narodi kar za krastače, čeprav to niso.

Vsi urhi so na spodnji strani črno-rumeno ali črno-rdeče lisasti in se v nevarnosti vržejo na hrbet, da pokažejo svarični vzorec na trebuhu. Črno-rumeni svarični vzorci so v živalstvu dokaj pogosti, imajo jih npr. močeradi, ose, sršeni, torej živali, ki so strupene. Tudi urhi so zaradi strupenih žlez v koži prav neokusni in med plenilci niso ravno priljubljeni. Toda nekateri ptici, kot npr. kvakači (Nycticorax nycticorax), jih kljub temu kar nekaj pojedjo!

Urhji so tudi priljubljene terarijske živalce. Kmalu se navadijo na svojega reditelja, ki jih zato lahko opazuje prav od blizu, medtem ko se v naravi že na daleč umaknejo.

Slovenijo naseljujejo kar dve vrsti urhov: nižinski urh (Bombina orientalis) je razširjen le v vzhodni Sloveniji, hribski urh (Bombina variegata) pa naseljuje preostali del Slovenije. Na mejah razširjenosti, pri nas je to ob Muri in v Jovsih, pa naletimo tudi na njune križance.

Nižinski urh je samo v vzhodni Sloveniji

Nižinski urh je zgoraj neupadljivo temen, medtem ko je spodaj črnkastorodeč do črnkastooranžno lisast in ima na črnih lisah še bele pike. Hrbtne bradavice so pri njem okroglaste.

Tako kot drugi urhi, se tudi nižinski urh kar rad druži. Čez dan veliko miruje, pogosto tako, da visi v vodi z nekoliko razkrcenimi nogami, nad vodo pa mu štrlijo velike oči s trioglatimi zenicami. Na kopno le redko pride.

Nižinski urh se najbolje počuti pri temperaturah od 18 do 20 °C, dejaven pa je lahko vse do znižanja temperature na 10 °C. Jeseni (približno oktobra) se zarije v blato in otrpne. Na dan prileze spet proti koncu marca ali v začetku aprila in že maja začne svatovati. Tega veselja si ne da vzeti do konca poletja, zato lahko čez vse poletje uživamo ob zvonečih samčevih klicih. Ko samec dobi primerno samico, odloži skupaj mrest z 80-300 barvastimi jajčeci. Iz njih se kmalu izležejo paglavci, ki imajo nekakšen kljunček ter jedo alge in višje rastline, pogosto pa tudi nevretenčarje. Po kakih dveh mesecih, največkrat je to v juliju in avgustu, se urhovi paglavci preobrazijo v žabice. Te potrebujejo še 2-4 leta, da spolno dozori, medtem pa pridno lovijo žuželke. To praktično navado ohranijo vse življenje, zato nam najbrž prihranijo marsikak komarjev pik, živijo pa tudi 12 let in več. Naš urh se najraje zadržuje v manjših stoječih vodah, najdemo pa ga tudi v močvirjih in celo na poplavljenih riževih poljih.

Sicer pa je nižinski urh podobno kot navadna česnovka prebivalec srednje in vzhodne Evrope. Na zahodu njegova številčnost upada in ponekod (npr. na Švedskem, v Nemčiji, na Danskem) zaradi izsuševanja mokrišč lokalno že izginja, pogost pa je še v evropskem delu Rusije. Na južnih robovih svojega areala (območja razširjenosti) živi že v precej onesnaženih vodah. Edina človekova aktivnost, ki mu koristi, so namakalni kanali, po katerih se lahko razširja.

Od mednarodnih varstvenih ukrepov varuje nižinskega urha Bernska konvencija, po kateri je strogo zavarovana vrsta, vključena v Dodatek II. Sicer pa je le še na rdečih seznamih nekaterih območij Rusije in pri nas, kjer ima status redke vrste (R).

Slovstvo: Sket B. et al., 2003. Živalstvo Slovenije. TZS, Ljubljana. 664 str.; <http://amphibiaweb.org>; <http://pina.soros.si/> shs

Vinska trgatve letos zelo zgodaj

Skozi Polanski log in mimo nekaj potokov ter čez melanholična močvirja, ki so jih Kranjec in drugi prekmurski umetniki leposlovja vgradili v svoja dela, sem se v soboto, 13. septembra, odpravil v Lendavske gorice, kajti bil je čas trgatve.

Zakaj vsako leto bolj zgodaj, sem se spraševal, ko sem kolesaril po blatni poti čez ravnico. Za tako zgodnjo »bratvo« je menda »krivo« toplo vreme. Pa vseeno bom ugotavljanje prepustil vinogradnikom. Meni pa je bilo najpomembnejše, da sem šel »v bratvo«.

Moja napaka je, da rad zamujam. Prišel sem, ko so že

od pobočij, od koder je čudovit razgled na Dolinsko in Medžimurje, stoji daleč vidna kapela Sv. trojice. V njej je dobro ohranjena mumija kapitana Mihaela Hadika, ki je padel leta 1603 pri obrambi Lendave med zmagovitim spopadom s Turki. Spominsko kapelo je postavila družina Gludavac.

Oče mi je nekoč rekel, da so »prešali«, ko je bil on mlad, vso noč, vmes pa so hodili od kleti do kleti ter poskušali mošt in lansko vino. Verjetno so si tudi iskali dekleta, medtem ko so ta hodila po klancih gor in dol. Tudi ljubezni so se rodile v gorinah. Škoda, da je bila sobota oblačna, saj je »verte« in »vertinje« v gorinah

»Prešanje« v Horvatovih gorinah, po domače Sočijevih s Hotize. Domačini pred stiskalnico, med njimi so tudi »ponujani« zeti. Celoten obred povezuje najstarejši med njimi Matija Kramar, ki je oče gospodinje Darinke. (Dedek se še ne pusti, čeprav je v tujem vinogradu.)

V Gjerkeševih oziroma Vidovih gorinah jedo okusno kosilo. »Vertinja« Majda jim streže ter nagovarja še vse stoječe: »Ve pa ka se delate nore, dol si sete pa si denite jesti!«

začeli s trgatvijo. Tisto soboto pa sem bil predvsem opazovalec trgatve z namenom, da o njej kaj zapišem in fotografiram. S hribov se je slišalo radoživno vriskanje, s katerim so »pujtaši« naznanjali dobro voljo. Ženske in »dikline« pa so med brajdami težakom ponujale pijačo in pecivo. (Na enem

skrbelo, ali bodo lahko opravili trgatve.

Ustavil sem se pred zanimivo panonsko zidanico. Tam so trgali Horvatovi, po domače Sočijevi s Hotize. Iz kleti je bilo slišati harmoniko in lepo petje. Vse je kazalo, da gre trgatve h koncu, dež pa jih je vseeno namočil. Šel sem pogledat

»Idemo v bratvo«

»Dikline« pomaga »pujtar«, ki nosi leseno brento.

»dikline« so mi ponujale pecivo in pijačo ter me zmedle, da sem pozabil povprašati po njihovih imenih. Pa nič zato, kajti upam, da bom to lahko storil ob naslednjem srečanju. Pri Sočijevih sem opazil lesono »pūto«, ki je prava redkost, obenem pa etnološka zanimivost. Oni pa jo še uporabljajo.

Odpoval sem dalje – do Gjerkeševih goric, po domače Vidovih od Lipe. Tam so dokaj velike gorice, posajenih imajo namreč več kot dva tisoč trsov. Pred njihovo hišo sta me pričakali sestrici Deja in Daša, ki je tisti dan praznovala šesti rojstni dan. Tudi zato je bila v Vidovih gorinah zabava, saj je igral harmonikar Štefan Balažic iz Renkovec. Gjerkeševi so se ravno uselili h kosilu. »Sakačice« v kuhinji so bile kar štiri. Kako da ne bi bilo toliko kuharic, ko pa je bilo treba nahraniti več kot štiridesetih ljudi! Tako potekajo trgatve v teh krajih vsako leto, že stoletja. Nekateri pravijo, da na območju Lendave že od rimskih časov. Vendar je trgatve vsako leto bolj modernizirana, z več tehnoloških naprav za pridobivanje vina.

Bojan Zadravec

Mala Daška pri torti, ki jo je dobila za svoj šesti rojstni dan. Z njo stoji njen bratranec Timi, skrajno levo pa njena sedemletna sestra Deja. V ozadju stoji »muzikaš« Števek iz Renkovec, ki je poskrbel za dobro voljo.

Tatiana in Brian Tucker

»Čeprav sva poročena že dobro leto, je obisk v Sloveniji najin medeni mesec,« sta povedala Tatiana in Brian Tucker, ki sta del poletja preživela v pokrajini ob Muri, ki je tudi Tatianina rojstna dežela. Brian je bil v naših krajih prvič, čeprav korenine njegovih staršev segajo v Ukrajino. »Slovenija se tako zelo razlikuje od Vancouvra, kjer živiva, obenem pa ji je tako podobna ter polna lepih krajev in dobrih ljudi, da se bova le stežka vrnila nazaj v Kanado,« sta priznala zakonca Tucker.

Medeni mesec v Sloveniji

»Šele zdaj sem ugotovila, kako jo pogrešam.«

V nasprotju z Brianom je Tatiana po letu 1973, ko sta se z mamo z Gorice pri Puconcih preselili v Kanado, kjer sta se srečali tudi z očetom in bratom, Slovenijo obiskala že nekajkrat. Nazadnje pred desetimi leti. »Šele zdaj, ko sem znova v Prekmurju, se zavedam, kako zelo sem pogrešala Slovenijo,« je dejala Tatiana.

Brian je poznal naše kraje le iz njenega in pripovedovanja njene družine v Kanadi. »Najbolj pa me je veselilo, da sem se srečal z vsemi njenimi sorodniki. Vsi so zelo prijazni ljudje,« je dodal še Brian. Kot smo zapisali že v uvodu, je bil to tudi njegov prvi obisk v Evropi. »Prej sem potoval samo po Kanadi in po severnem delu Združenih držav Amerike. Imam tudi sorodnike v Ukrajini in na Irskem, toda tokrat jih s Tatiano ne bova obiskala, saj je mesec dni bivanja v Evropi premalo, da bi lahko prepotovala vse kraje. Obenem me je malce strah, ker ne obvladam jezika, ki ga govorijo v Ukrajini, vendar mislim, da ne bi bilo težav s sporazumevanjem, saj veliko ljudi po svetu govori angleščino,« je razložil Brian. Obenem priznava, da se je že naučil nekaj slovenskih besed, med njimi tudi najpomembnejši, ki sta združeni v stavku: »Na zdravje!«

Z avtomobilom do praga

Tatiana in Brian sta zelo navdušena nad vsemi slovenskimi znamenitostmi. »Vancouver je mlado mesto in zgodovina je stara le nekaj več kot sto let. Pri nas pa zgradbe in druge zgodovinske znamenitosti segajo več stoletij nazaj. In midva sva si ogledala skorajda vse,« sta povedala Tatiana in Brian, ki sta z najetim avtomobilom prevozila Slovenijo po dolgem in počez. Le nad cestami nista bila vedno navdušena, toda to je že znano tako domačinom kot tujcem, ki so se kdaj srečali s slovenskim prometom. »Najbolj smešno je bilo, ko smo se z avtomobilom s frankfurtskega letališča prek Nemčije

in Avstrije pripeljali do Maribora in je Tatianina mama dejala, da nas loči od Murske Sobote le še nekaj kilometrov. Nato pa Murske Sobote ni in ni hotelo biti. Za nekaj maj kot 60 kilometrov smo zaradi tovornjakov in slabe ceste porabili dobro uro,« je povedal Brian. Obenem je dodal, da so Slovenci zelo kulturni vozniki, da ne rinejo z avtomobili v ozke ulice in da upoštevajo prometne predpise. »V Kanadi pa vsi hočejo z avtomobilom do praga ter tako tudi večkrat s svojimi velikimi vozili zaprejo ulice in dovoze,« smo še izvedeli od Tatiane.

Čista dežela

Ko se človek sprehaja po Vancouvru, sliši veliko tujih jezikov. Ker ima Kanada nizko nataliteto, je zelo odprta za priseljence, prihajajo s Kitajske, Indije, od vsepovsod. »Tudi Slovenci imajo svoje klube, vendar moram povedati, da se Slovenci v Kanadi razlikujejo od Slovencev v Sloveniji, saj so bolj zadržani in ne govorijo veliko o svoji državi, kakor na primer kanadski Hrvati in Slovaki, ki nemalokrat nosijo celo majice z napisom, ki govorijo o državnem ponosu,« je razložila Tatiana. Meni, da bi morali bolj poudarjati svoje korenine ter lepote matične dežele in s tem prispevati k večji prepoznavnosti Slovenije v svetu. »Tako so na primer Benetke še vedno popularnejše kot na primer Bled, kar je na neki način povezano tudi z zgodovinskimi razvojem ter prednostmi turizma, toda nikakor ne moreva razumeti, zakaj turisti rinejo med kanale, ki so polni smrdečih kanalizacijskih odplak, namesto da bi se raje odpravili v slovensko naravo. Poleg tega so slovenske ulice ene najčistejših, kar sva jih kdaj videla,« sta bila navdušena nad deželo na sončni strani Alp Tatiana in Brian.

Močnik, čokolino, princeske in gibanica

In ker k lepoti krajev in gostoljubnosti ljudi v Sloveniji samoumevno

Fotografija je nastala na rojstni Gorici, kjer sta bila zakonca Tucker na pikniku, ki so ga pripravili njuni sorodniki.

spadata tudi dobra hrana in pijača, smo zakonca Tucker povprašali tudi o navdušenju nad slovenskimi dobrotami. Prvi je odgovoril Brian: »Čeprav vem, da to ni čisto slovenska jed, moram priznati, da obožujem čevapčice. Ko sem jih poskusil prvič, sem jih pojedel petindvajset naenkrat.« Tatianine najljubše slovenske jedi pa segajo v njeno otroštvo, zato je dejala: »Močnik in čokolino, da o tem, kako dobre so princeske, kremne rezine ali 'kremšnite' ter prekmurske gibanice, sploh ne govorim.«

Edino, česar ne razumeta, je to, da se v Prekmurju večina lokalov s hrano ter trgovin med tednom zapre zgodaj zvečer. »Tako sem se sploh vprašal, ali gostinci in trgovine pri vas sploh kaj zaslužijo. Pri nas so namreč trgovine odprte celo do desetih zvečer ali do polnoči, kajti ljudje najdejo čas za

družinske nakupe in večerje šele, ko pridejo iz služb in popoldne postorijo še delo doma v stanovanju ali okoli hiše,« je razmišljal Brian. Dodal pa je še: »Po drugi strani pa s Tatiano nikjer na svetu nisva videla toliko dragih znamk avtomobilov kot pri vas.«

Slovenije se ne da zamenjati za nič na svetu

Naši kraji so torej očarali Tatiano in Briana. Oba sta obljubila, da se bosta še vrnila, vendar morata med drugim spoznati tudi kraje v Kanadi. Tatiana še ni bila v Tornotu, Montrealu ali v Ottawi. Želi si tudi na Bali, vendar oba pravita: »Lepot vaših krajev in prijaznosti slovenskih ljudi se ne da zamenjati z ničemer na svetu in ponosna sva, da imava sorodnike v Prekmurju.«

Vancouver v kanadski provinciji British Columbia je Tatianin in Brianov dom.

»Naj 'tikev' končno zaživi!«

Takšen policist vas ustavi, ko se pripeljete s šalamenske strani.

Otroci so izrezovali buče, da bodo v njih namestili goreče sveče.

Kako so v Bodoncih pripravljali in organizirali prvi praznik buč

Bodonce krasijo številni zanimivi liki iz buč, obiskovalci nedeljske prireditve pa so izvedeli, kakšne jedi je mogoče pripraviti iz buč.

Pravzaprav smo čakali, kdaj bodo tudi Bodonci našli tisto »nekaj«, kar jih bo predramilo in jim dalo ustvarjalnega zagona. Lokacija vasi na prvi vzpetini gričevja, daleč vidna podoba cerkve, razvejenost vasi, zgodovina... vse to je klicalo k večji promociji kraja. Vse kaže, da so tisto »nekaj« našli z ustanovitvijo Društva kmečkih žena KLAS Bodonci,

V soboto so ženske pripravljale jedi iz buč; čiščenje, lupljenje, ribanje buč je težko, a nujno.

Gasilec iz buč

Darinka Vidonja, predsednica Društva kmečkih žena KLAS Bodonci

ki ga vodi Darinka Vidonja. V letu in pol delovanja so uspeli povezati in animirati sedemintrideset žensk, tako da jim je uspelo organizirati prvo večjo prireditve v Bodoncih in prvo v okviru puconskega občinskega praznika. Pri organizaciji 1. praznika buč so tesno sodelovali s kmetijsko svetovalno službo, v veliko pomoč pa jim je bila (tako kot mnogim drugim) predvsem Ivanka Donko. Sodelovala je tudi šolska mladina, OŠ Puconci s svojim projektom, v katerem je v ospredju posebna muškatna buča, bodonski šolarji pa so se lotili izrezovanja buč. In kako je nastala prva razstava domiselnih likov iz buč, ki jih je mogoče videti po vsej vasi? Darinka Vidonja: »V Bodoncih je bilo res že od nekdaj veliko buč, ljudje so vedno pridelovali buče, če ne drugega, vsaj za olje. Pa smo si rekli: Naj 'tikev' končno zaživi. Ženske so bile za to. Buč je veliko, tako da ni problema. V soboto smo pripravljale jedi, vas pa okrasili že nekaj dni prej. Like smo najprej pripravile pred hišo tri ženske, potem pa so se kar začeli pojavljati novi in novi, ljudje so kar tekmovali, kdo bo bolj domiselin. Mislim, da je ta prireditev res uspela in da je dobra spodbuda za naprej.«

V nedeljo ob 11. uri so odprli v bodonskem gasilskem domu bogato razstavo pripravljenih jedi in pogač iz buč, 'idinjače' in 'tikvače' so obiskovalci lahko tudi poskusili ali kupili za domov. Nato je bilo tekmovanje v izbiranju najtežje buče, v čiščenju buč in otroški kotichek, kjer so izrezovali različne podobe iz buč.

Bernarda B. Peček

Foto

bbp, Jure Zauneker

Olga Frumen predlaga uporabo buč in semen za izdelavo »natur nakita«.

Puconska osnovna šola je specialist za »muškatno bučo«, iz nje so skuhal marmelade in kompote ter spekli pecivo.

Polnjeni cvetovi iz buč kot specialiteta

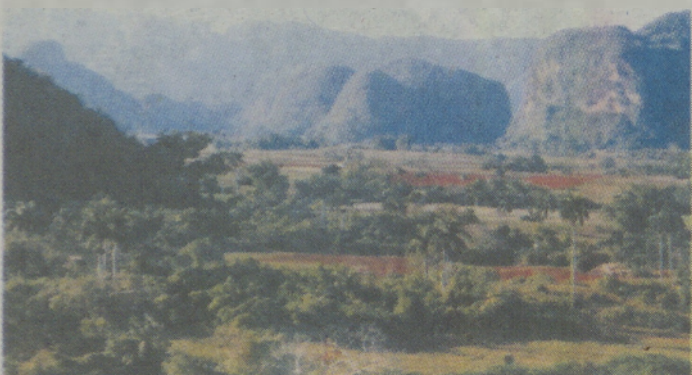
Kakšna je bodonska »tikvina šola«?

Cvetličarji so bili domiselni pri izdelavi namiznega okrasja.

Bučno juha, tikvače, musako, pire in podobne jedi verjetno poznate, kaj pa namaz za kruh iz bučnih semen?

Hribovita pokrajina v provinci Pinar del Rio, kjer pridelajo 70 odstotkov vsega tobaka na Kubi.

Zgoraj polje tobaka v okolici Viñalesa (rastlina tobaka zraste tudi do 2 metra visoko), v ozadju uti za sušenje tobaka. Spodaj domačin Luis v notranjosti take ute, kjer nam je pokazal, kako se naredi prava domača kubanka.

Atlantski ocean:
plaža s črnim
peskom v mestu
Baracoa in 20 km
severneje plaža
Maguana z belim
peskom in turkiznim
morjem

Če damo skupaj pet Slovenij in če dva milijona Slovencev pomnožimo s pet, dobimo velikost in število prebivalcev države z imenom Kuba. Da pa ne bi ostalo le pri številkah, sva Sandra in Silva (na sliki z mojitoji) skupaj s svojima fantoma šli kar v živo pogledat to prelepo in posebno deželo. Obe sva preživeli brezskrbno otroštvo na vasi: ena v Moščancih, druga v Martjancih. Po srednjem šolanju na soboški gimnazij naju je pot zanesla v Ljubljano na študij, kjer sva ostali še danes in si »služiva kruh«. Na gimnaziji sva se spoznali tudi s fantoma in do danes smo ostali dobri prijatelji. Ko smo dopolnili 25 let, to je bilo proti koncu študija, smo začeli tuhtati, kam gremo na potovanje: Sandra kot absolventka sociologije, Silva kot absolventka medijskih študijev, Goran kot absolvent ekonomije in Martin kot absolvent agronomije. In sklenili smo: »Gremo na Kubo!« Dogodivščin, prigod in presenečenj ni manjkalo. Če boste brali naprej, boste videli: Kuba je res nekaj posebnega.

Nočno življenje v Trinidadu: temperamentna kubanska dekleta plešejo salso ob zvokih žive glasbe. Salsa pomeni na Kubi način življenja in ne le ples v dvojce.

Havana - blišč in beda v enem

Več kot dvomilijonsko glavno mesto Kube La Habana nas je dočakalo v prijetni tropski vročici in siju zvezd. Pristali smo ob devetih zvečer po lokalnem času, in čeprav je bila ura, pri nas takrat tri ponoči, nismo čutili niti kančka zaspanosti. Nastanili smo se v Vedadu, enem od prestižnejših predelov Havane, občudovali lepe kolonialne stavbe, ponekod prepleskane s socialističnimi parolami, in nismo se mogli načuditi živo pisani paleti starih ameriških oldtimerjev, ki so zapolnjevali ceste. Sprehajali smo se po čudovitem Maleconu (17 km dolgem sprehajalnem pasu in cesti tik ob morju), ki je vedno poln turistov in domačinov. Prav zaradi Malecona ima Havana prizvok čarobnosti, vendar še nobena tako veličastna stvar v tem neskončnem mestu ne more skriti bede in revščine kot posledice dolgotrajnega totalitarnega Castrovega režima; infrastruktura je v (zelo) slabem stanju, čudovite kolonialne zgradbe se luščijo, sesedajo in sesuvajo. Med take arhitekturne lepote spada tudi havanska univerza (Universidad de La Habana), ki od znotraj razpada, čeprav je šolski sistem na Kubi eden najboljših na svetu.

Viñales v provinci Pinar del Rio ali od najboljših cigare do najboljšega jastoga

Najprej nas je pot zanesla na sever, v provinco, kjer pridelajo 70 odstotkov vsega tobaka na otoku (Kuba je razdeljena na 14 provinc). Majhna vasica Viñales (4000 prebivalcev), v kateri smo stanovali, je zelo lepo urejena, hiše v rayni vrsti so popleskane z živimi barvami in skoraj vse imajo nalepko, ki pomeni, da je družina registrirani najemodajalec za turiste –

Trg revolucije v Havani »krasi« ogromna skulptura največje ikone kubanske revolucije Che Guevare, levo kubanska zastava.

Kuba -

Kuba – najsevernejši in največji karibski otok – je socialistična država z nekaterimi nepogrešljivimi razpoznavnostmi: le kdo še ni slišal za kubansko cigaro, rum, kubansko glasbo salso in kubansko revolucijo ter njena idola Che Guevaro in Fidela Castra? Tudi nas je vse naštetu več kot pritegnilo in tako smo 2. februarja letos polni pričakovanj prek Atlantika leteli Karibom naproti in že misel, da gremo proč od neprijetne zime v večno poletje, nam je vzbujala prijetne občutke in radovednost: le kaj nas čaka v tem popolnoma drugačnem svetu?

«casa particular». To vasico obdaja prelepa živo pisana okolica z zelenimi hribi, podobnimi ogromnim slonjim glavam, in slikovitimi rdečimi dolinami. Ko smo pohajkovali med širnimi zelenimi polji tobaka, nas je prizor naravnost navduševal in vsi smo si želeli poskusiti pravo kubansko cigaro. Kot bi nam brai misli, se nam je pridružil kmet Luis. Peljal nas je v svojo uto za sušenje tobaka, nam »zrolal« pravo domačo kubanko ter nam jih še celo vrečko podaril; mi pa smo mu v zameno dali rum Havana Club, ki se ga da kupiti samo za dolarje in si ga navadni kubanski ljudje ne morejo privoščiti. Veselje na obeh straneh je bilo nepopisno. Z Luisom smo se potem srečevali skoraj vsak dan, in čeprav on ni znal nič angleško in mi skoraj nič špansko, smo se s pomočjo slovarja in rok kar dobro sporazumeli. V Vinalesu smo ostali šest dni in uživali v čudoviti, slikoviti in idilični naravi, ki je najbolj edinstvena na vsej Kubi. Hodili smo na trekinge s konji in peš, obiskovali jame, ki so tu prava atrakcija, šli na izlet v glavno mesto province Pinar del Rio ... in se seveda družili z Luisom, ki nas je enkrat peljal tudi na kavo daleč stran od turističnih »cas« v pravo staro kubansko kmečko hišo. Kavna zrna je sprazil na ognju, jih zmlel v starinskem mlinčku in nam na odprtem ognju skuhal domačo kavo. In še skok od dobrih cigar in kave k najboljšemu jastogu: gospa, pri kateri smo stanovali, nam je zelo dobro kuhala. Enkrat nam je pripravila jastoga, ki je bil tako neverjetno okusen, da te pojedine še zlepa ne bomo pozabili; tudi zaradi tega ne, ker nas je, medtem ko smo jedli, zaklenila na teraso, ker se je bala inšpekcije. Tako smo izvedeli, da je jastoge dovoljeno ponujati samo v restavracijah in v hotelih, lastnike »cas« pa v tem primeru seveda doleti kazen, npr. odvzem dovoljenja za oddajanje sob ali še kaj hujšega.

Krištof Kolumb in mesto Baracoa

Pogled na razpadajočo infrastrukturo ter havansko posebnost: predelan tovornjak – avtobus za mestni prevoz

karibski in socialistični paradiž

Hitro nam je bilo jasno, da nas bodo prevozi po Kubi ogromno stali. Kot vse druge stvari za turiste, so seveda tudi ti za dolarje. Plačlaš približno enako - in to ne malo - za starodaven vlak, turistični avtobus s klimo ali navaden državni avtobus, za državni taksi ali taksi na črno. Tako se nam vsaj ni bilo težko odločati in smo na daljše »ture« potovali s turističnim avtobusom, na krajše pa s taksijem na črno. Za domačine je za javni prevoz poskrbljeno; večina Kubancev šopa in državni avtomobili (le 1 odstotek Kubancev ima svoj avto), tovornjaki ter druga vozeča se krama so z zakonom obvezani, da morajo pobirati štoparje, kar je edinstvena kubanska zanimivost. Na večjih križiščih in prometnicah so ponavadi posebni organizatorji šopa, ki skrbijo za to, da se ljudje držijo vrste in da državna vozila zares ustavljajo. Torej, prevozi in vstopnine so za turista (pa naj je bogataš iz Anglije ali študent iz Slovenije) na splošno 10- do 30-krat dražji kot za domačine. Za kubansko nacionalno valuto pesose lahko turist kupuje le hrano na ulicah ali naravnost iz njihovih hiš ob cesti, in sicer prodajajo majhne mastne pice, piščanca brez priloge, batidose (sadne napitke), sadje, sladoled iz starodavnih avtomatov, zemeljske oreščke in še kaj bi se našlo (toliko o kubanski kulinariki). Cene se gibljejo od 1 do 5 pesosov, kar je približno 9 do 45 slovenskih tolarjev. Za domačine so posebne trgovine, kjer lahko kupijo določeno količino hrane na živilske karte, turist pa lahko kupuje zgolj v sodobno urejenih trgovinah s klimo, kjer je vse za dolarje in tudi cene so temu primerne.

No, če se vrnemo k naši poti: v 30 urah smo prepotovali nekaj več kot 1100 km in prišli s skrajnega severa na skrajni jug otoka. Za pot smo odšteli vsak 90 dolarjev za turistični avtobus s »sibirsko« klimo (še sedaj nam ni jasno, zakaj tako pretiravajo). Nastanili smo se v prečudovitem obalnem mestu ob Atlantskem oceanu z imenom Baracoa, ki ima približno 50.000 prebivalcev. Najbolj znano je po Cristobalu Colónu (špansko ime za Kristofa Kolumba, ki je najprej odkril to mesto, ko je prispel na Kubo), tovarni čokolade in po na prvi pogled ne preveč lepi obmestni plaži s črnim peskom. Stanovali smo pri Albertu, nekdanjem učitelju angleščine. »Posebnost« njegove družine je, da je on črnc, žena belka, dve hčerki, stari 14 in 8 let, pa prelepe »čokoladne barve«, kar glede na to, da Kubo posekuje 37 % belcev, 11 % črncev, 51 % mulatov in 1 % Kitajcev, niti ni nič posebnega. Alberto nas je naučil delati »prave« kubanske mojite (enkrateno koktejl iz ruma, limoninega soka, listov mete in ledu), nekaj španske slovnice, razložil nam je tudi svoj pogled na kubanski režim in povedal, da je imel priložnost oditi v ZDA, pa si je premislil. Njegov zadnji stavek je bil vedno: »Tomorrow will be better (Jutri bo boljše)!« Vsak je potem pri sebi le ugibal, na kaj namiguje. Poleg čudovite družine je bila tudi njihova »casa« nekaj posebnega - stanovali smo v skoraj novem nadzidku nad hišo Albertovih staršev s pogledom na morje. Tako smo izvedeli, da eden od potomcev lahko nadzida hišo staršev, vendar, ko starši umrejo, spodnji del hiše ni več njegov, ampak od države. Albertov oče in njegovi prijatelji so vsak večer veselo igrali in peli, tudi mi smo se jim radi pridružili, kar jih je zelo razveselilo. Glasba, petje in ples Kubancem pomenijo vse na svetu - salsa je njihovo vodilo skozi težko življenje na poslednjem otoku socializma. Ker Castro Kubancem ne dovoli graditi hiš tik ob obali (samo hotelsko-državne komplekse), smo se na najlepše plaže morali voziti s taksiji približno 20 km iz mesta. Ena od takih je bila tudi »Playa Maguana«. Kristalno čisto atlantsko morje, bel pesek z zalivi in le peščica turistov so nam pričarali neverjetno vzdušje, ki ga ni mogel pokvariti niti redkozobi Kubanec, ki je prodajal banane in »kukuriči« (sveže nariban kokos, pomočen v karamelo). Na to, da smo mu hoteli plačati v pesosih, nam je dejal: »No me gusta peso cubano (Ne maram kubanskega denarja)!« Seveda, turiste je treba obrati za dolarje. Za kubanski denar pa smo brez težav dobili pivo iz hektolitrskega kovinskega soda. Enkrat tedensko namreč državna podjetja v vsako večje mesto pripeljejo tovornjak (cisterno) z domačim pivom. Domačini prinesejo vse prazne posode, kar jih premorejo, in čakajo v vrsti. Tudi mi smo si ga privoščili, liter in pol stane le 10 pesosov, kar je 90 tolarjev, in lahko si mislite, kako so nam polepšali petek, pa še valentinovo je bilo povrh.

Santiago de Cuba ali kubanska Palestina

Kot smo že omenili, smo ves čas bivanja na Kubi stanovali pri domačinih in v povprečju plačevali 20-25 dolarjev za sobo

Utrinek iz vsakdana v mestu Trinidad: prenos (še) živega mesa, desno vrsta za pice, v ozadju rumena hiša, kjer smo stanovali.

na dan, kar je več kot ena mesečna plača npr. zdravnika specialista na Kubi. Pri njih smo tudi »morali« jesti, ker so vsi tarnali, da jim država z davki od sob vse pobere in da morajo nekako zaslužiti. V vseh »casah« so nam ponujali isto: riba, jastog, piščanec ali svinjina. Priloge so bile samoumevne: paradižnik, fižol, kuhane banane, sadje. Cena za en obrok je bila 5-10 dolarjev na osebo (obvezno barantanje), vendar bi v restavracijah plačali še več. Se pravi, da povprečen popotnik na Kubi v nekaj minutah zaje celo mesečno plačo npr. univerzitetnega profesorja, bogat turist pa v enem dnevu zapravi toliko denarja, kot ga Kubanec ne vidi v nekaj letih. Pravilo, ki ga najemodajalci tudi ne smejo prekršiti, je, da mora nekdo od družine vedno biti doma, ko imajo turiste, drugače jim odvzamejo licenco.

Pot nas je vodila naprej v Santiago de Cuba, starodavno pomorsko mesto na južnem delu otoka, ki je s 400.000 prebivalci drugo največje mesto na Kubi. Vročina, ki smo je bili deležni, je bila prava tropska. Tak je tudi temperament ljudi, saj za vsako žensko vsi moški, fantje in celo fantiči žvižgajo, sikajo, cmokajo in na vsak način hočejo dobiti vsaj pogled. V Havani temu predelu Kube pravijo Palestina, ker bi menda vsi prebivalci, če bi lahko, raje živeli kje drugje. Nekaj kilometrov iz mesta, na vhodu v naravni arhipelag, stoji od sredine 18. stoletja grad El Morro, ki nas je popolnoma prevzel. V muzeju znotraj utrdbe so zgodbe iz zgodovine in s slik smo razbrali, da niti severnoameriškim niti španskim osvajalcem ni uspelo priti mimo gradu. V hiši, v kateri smo stanovali, so nam poleg ogleda gradu predlagali še obisk plaže Mar Verde, ki je 20 km iz mesta. S taksijem na črno (sedaj smo jih bili že vajeni) smo se odpeljali in doživeli nenavaden prizor: plaža, nekdanj biser, je bila polna zapuščenih apartmajev, barov, trgovin, otroških igrišč in stražnih stolpov, na katerih so pred dawnimi leti sedeli reševalci iz vode. Prava divjina, poimenovali smo jo »Hitchcockova plaža«, ker je bilo vzdušje prav strašljivo, pa vendarle na svoj način vznemirljivo. Bivanje v res težkih in prevročih razmerah v mestu pa nam je polepšal najemodajalec Rigo. Vedno nasmejani 40-letni učitelj salse nam je v »polomljeni angleščini« pripovedoval svoje prigode iz Češke in Nizozemske, kjer je v mladosti študiral, in iz njegovih zgodb smo razbrali, da mu je bilo najlepše na Nizozemskem, ki je zelo odprta dežela in sprejema tudi drugačne (ne kot Kuba, je še potožil). Po štirih dneh neznosne vročine smo spet sedli v nočni turistični avtobus in se odpeljali novim pripetljajem naproti.

Trinidad in La Boca

Trinidad v provinci Sancti Spiritus je pravo mesto muzej, kulturna dediščina človeštva. Zgradili so ga Španci v 16. stoletju in velja za eno najbolj ohranjenih kolonialnih mest v Karibski Ameriki - je tudi pod zaščito Unesca. Uličice so tlakovane s starimi tlakovci in predvsem dopoldne polne domačinov, ki se sprehajajo, posedajo pred svojimi hišami ali prodajajo pice in batidose, srečaš tudi kakega konjenika (konj je na Kubi na splošno zelo pogosto prevozno sredstvo) in puška. Kot vsepovsod, tudi tu vsi hočejo od tebe mlo ali en dolar ali kaj za obleči in skoraj vsak pravi, da dela v tovarni cigar, ki ti jih hoče prodati po 10-krat nižji ceni, kot so v trgovini. Ulična prodaja cigar je najpogostejša v bližini tovarn cigar, katerih je v vsakem majhnem mestecu kar nekaj. Še posebej nam je bilo smešno, ko smo deset dni skoraj vsakodnevno hodili mimo hiše, kjer je vsa družina sodelovala pri prodaji cigar na črno: babica je kazala cigare skozi okno, snaha je vabila turiste v hišo, moški pa so turiste dobesedno lovili po cesti in nagovarjali na vse možne načine. Tudi mi smo pri njih kupili cigare in se z njimi vsak dan pogovarjali, vendar nam niso dovolili, da bi jih fotografirali, ker so se zelo bali policije. Domačini na Kubi živijo na splošno v neznanskem strahu pred policijo. V mestu smo po naključju spoznali zdravnika (specialista za ortopedijo), in ker je govoril tekoče angleško, smo od njega izvedeli veliko zanimivih stvari. Povedal nam je, da znaša njegova mesečna plača (borih) 19 dolarjev, kar je 525 pesosov ali okrog 4000 (!) slovenskih tolarjev (na Kubi domačini lahko preživijo tudi s petimi dolarji na mesec, turist se z njimi ne bi prebil niti skozi pol dneva), da je bil kot zelo dober študent poslan na vojno območje v Angolo, kjer si je pridobil veliko izkušenj, ter da kot zdravnik pod nobenim pogojem nikoli ne sme zapustiti Kube. Poznal je tudi Jugoslavijo in Tita (v bistvu na Kubi kar vsi vedo zanj), novice iz tujine pa je ponavadi izvedel prek radijskih postaj, predvsem ameriških, ki jih na severu Kube celo lovijo. Predstavil nam je tudi svojo ženo, ki je bila, kot veliko Kubank, precej obilna in seveda je tudi ona nosila »španarce«, ki so na Kubi trenutno največji modni hit v vseh mogočih barvah in oblikah. Pošalil se je še, da ima Kuba od vsega prebivalstva kar milijon policistov (kar niti ni daleč od resnice). Hodili smo na čudovito peščeno plažo Ancon, ki je od mesta oddaljena 13 km, in na trekinge na slapove v gorati pokrajini in nacionalnem parku Topes de Collantes. Najbolj pa smo uživali v nočnem življenju Trinidada: v kubanski glasbi in temperamentnih kubanskih plesalcih salse, cigarah in mojiti. V La Boci, obmorski vasi poleg Trinidada, smo spoznali tudi »nemškega« Kubanca Joseja, ki se je rodil na Kubi, z 22 leti odšel na študij v taktar se Vzhodno Nemčijo in se pred tremi meseci, po 16 letih študija in dela v tovarni avtomobilov Chrysler in VW, vrnil na

Pogled na Malecon v Havani, ki je navdihnil mnoge umetnike, med drugim tudi pisatelja Ernesta Hemingwaya.

Kubo. Znanje nemščine nam je prišlo zelo prav, od Joseja smo izvedeli veliko tudi o njegovem življenju in Kubi, ki jo je vedno primerjal z evropsko Nemčijo (vedno se je npr. zgražal nad kubanskimi natakariji in »balkansko« postrežbo). Med drugim smo izvedeli, da Kubanec na najlepše turistične predele svoje države sploh ne sme stopiti, in če ni zaposlen v turizmu, se s turisti sploh ne sme družiti, ker ga čaka kazen. Za Joseja pa to ni bil problem, saj ima dve državljanstvi.

Ker je turizem najdonosnejši vir dohodka na otoku, so turisti zelo cenjeni (zato tudi ločevanje domačina od turista na vsakem koraku) in Castrov totalitarni režim budno skrbi, da je Kuba za turista varnejša kot marsikatera druga država na svetu.

Cienfuegos – mesto Francozov

Med Trinidadom in Havano smo si ogledali še nekaj mest ob Karibskem morju, naš zadnji daljši postanek pa je bil v nenavadnem, drugačnem mestu Cienfuegos, zasidranem globoko v naravnem arhipelagu. Večina prebivalcev ima modre oči, brado in je višja od preostalih domačinov, kar je posledica naseljevanja Francozov v tem mestu v 19. stoletju. Cienfuegos je zelo razgiban in nenavaden: vse se dogaja nekam hitreje, drugače kot drugod na Kubi. Vožnjo z mestnim avtobusom nadomeščajo konji z vpreženim vozom, ki vozijo 24 ur na dan. Mesto premore tudi ogromen bejzbolski stadion za 40.000 ljudi in kar nismo mogli verjeti, da so nas kot turiste pustili za 1 peso (9 tolarjev) na ogled pomembne tekme. Bejzbol je zelo priljubljen kubanski nacionalni šport, vsi strastno navijajo in igrajo ga že fantički. Tukaj smo si še zadnjič privoščili nekaj kilometrov iz mesta oddaljeno plažo »Rançoluna«, na kateri se je trlo domačinov, torej smo si lahko kupili pivo za pesose (Kubanci imajo poleg ruma in cigar še neverjetno veliko vrst svojega piva), in če si želel, so ti postregli z jastogom in z vsem, kar sodi zraven, kar na plaži, za dolarje seveda, da ne bo pomote.

Zadnje tri dni našega 6-tedenskega potovanja smo se vrnili v Havano, tokrat v strogi center (La Habana Centro), kar pomeni visoke, prenaseljene, razpadajoče zgradbe, umazane ulice, polne Kubancev, ki obvezno hočejo prodati cigare, in seveda na vsakem vogalu policiste. Nedaleč od tega so Malecon v vsej svoji lepoti, znamenita ulica Prado, veličasten trinadstropni muzej revolucije, v katerem je razložena najmanjša potankost o Castrovih revolucionarnih bitkah, kubanska »Bela hiša« oziroma Capitolio, veličasten trg revolucije, nad mestom bdi utrdba s svetilnikom, skratka: blišč in beda v enem. Omembe vredno je mogoče še to, da smo v kitajski četrti zelo dobro in poceni jedli, srečali pa nismo niti enega Kitajca.

Potovanje na Kubo pomeni potovanje v preteklost, kjer se je čas ustavil pred približno petdesetimi leti. Castru še vedno uspeva voditi svoje ljudi v starem »duhu socializma«, vendar mu v vsem tem času ni uspelo potlačiti enkratnega karibskega temperamenta. Ljudje so veseli, čeprav vedo, da jim jutrišnji dan ne bo prinesel nič dobrega, lepšega. Živijo v svetu, kjer je bolje biti taksist kot zdravnik, kjer skorajda nimajo stacionarnih telefonov, kaj šele mobilnih, kjer nimajo nič in kljub temu imajo vse. Imajo večno poletje, paradiž, obdan z neskončnim morjem, in neznansko veliko voljo do življenja. To je Kuba, kakršno smo doživeli, Kuba, ki se je bomo vedno radi spominjali.

Tipičen kubanski oldtimer, v nasprotju z mnogimi dobro ohranjen

Magnetne točke

ali polž
v solati (9)

Ob/pri/na
»šankih« se
marsikaj
dogaja

Saj veste, kako je. Večina gostov, ki pride v gostilno, se običajno napoti k »šanku«. Tam so nekakšne magnetne točke. Lahko da je to simpatična, ustrezljiva, spogledljiva ... natarica (za moške oči) ali natarik z enakimi lastnostmi (za ženske obiskovalke) ali je tam najboljše mesto za srkanje kavice, tešitev žeje, kramljanje s prijatelji in znanci, seveda tudi z natarico oziroma natarikom, ali pa je v ozadju kaj tretjega. Če bi na primer nastavili skrivni mikrofonski in kamero ter snemali, bi slišali in videli, da se ob/pri »šankih«, včasih tudi na njih, zares marsikaj dogaja. Tudi midva sva lepega sončnega dne za točilno mizo poklepetala z nataricami in natariki ter naključnimi gosti.

Bar Pri mlinskem kamnu v Beltincih

Zunaj je sijalo tople sonce in na poletnem vrtu so bile pripravljene mize za sprejem morebitnih gostov. Toda vse je bilo prazno. Znotraj, ob točilni mizi, pa so bili vsi stoli zasedeni. No, dva mlajša gosta sta ravnokar odhajala, tako da sva lahko prisledla tudi midva. Natarica, kasneje nama je povedala, da je Snežana Glavač, naju je prijazno povprašala, kaj želiva. Ko nama je postregla, sva razkrila namen najinega obiska. Miki, Joža in Robi, fantje, ki so sedeli ob točilni mizi, so skoraj v en glas dejali: »Tu smo najrajši, kadar dela Snežana. Rada se pogovarja z nami. Tudi šef je dober ...« Seveda naju je zanimalo,

Še boljši razgled kot na toplem soncu pred barom je razgled za »šankom«, se nasmehnejo fantje. Tukaj pa je še dobra družba, v kateri hitro stečejo prijetni pogovori na nočno-dnevne teme z žensko-moško tematiko. Pa saj dobro veste, kakšni so to. Ampak »hec« mora biti, nam je razložila razigrana družina pri Mlinskem kamnu, za to pa ima velike zaslugе tudi prijazna natarica Snežinka, kot ji pravijo, ki za vsakega najde kakšno besedo.

kaj se pogovarjajo. Najprej so se v en glas zasmejali, nato pa odgovorili (malo eden, malo drugi in tretji), da vse mogoče stvari. Glavne teme so, kaj se je kje zgodilo podnevi in ponoči, ali bo (je bil) kje kakšen dober »žur« idr. »Vsega vam ne povemo,« je dejal, Miki, ki je bil najzgovornejši. No, izdali so nama še, da natarici Snežani rajši rečejo Snežinka (ko je mrzlo) oziroma Rožica (ko je toplo).

In Snežana? »To me nič ne moti. Vesela sem vsakega gosta, še posebej pa mi je prijetno, če pridejo mladi lepi dečki in sedejo k »šanku«, da se kaj pogovorimo in pošalimo. Seveda me nekateri tudi »dražijo«, recimo, da rečejo kaj o mojem popku ali mini krilu, če ga imam na sebi. No, ne nosim ga ravno rada.« Zakaj ne, pa nisva drezala dalje.

Gostilna Jakšič na Kapci

Saj ni res! Kot da bi bilo naročeno, se nama je zdelo, ko sva vstopila v gostilno Jakšič na Kapci. Pri točilni mizi je bilo namreč zelo živahno in veselo. Ali kdo kaj proslavlja, naju je zanimalo. Brž sva dobila odgovor, da je res tako, in sicer da je slavljeneč obratovodja pekarne v Lendavi Anton Zadravec.

»Da, s 15. avgustom letos sem se upokojil. Na to sem težko čakal in še vedno proslavljam ta dogodek. V gostilni Jakšič sem se večkrat ustavljal zjutraj na

Zunaj je sonce, znotraj pa je še lepše sonce, so nama zatrdili zbrani gostje. Viktor, Anton in Štefan pravijo, da za vitko linijo skrbijo tudi tako, da raje stojijo ob točilni mizi, kot bi se usedli na proste stole. Tudi tri, štiri ure ali pa še več se da zdržati »staječki«, če je treba. Moški so edino potožili, da so jim doma »ukinili« dolge srajčne rokave, ker so sicer ob točilnih mizah »podrajsali« vse komolce.

kavici, popoldne pa mi je »pasal« kakšen »špricer«. Vse najboljše lahko povem tudi o natarici Marjani Šemen, ki je zelo prijazna in se rada pogovarja z gosti. Danes so tukaj sami znanci in seveda sem moral »častiti« tudi njih.

Marjana, ki jo moški obiskovalci radi kličejo tudi Marjetka, nama je povedala, da je vesela, kadar ima tako dobre goste, kot so Anton, Štefan, Viktor ... Tako lahko zve marsikaj zanimivega in sliši tudi dobre šale. Če ima čas, se rada pomeri s kom tudi v pikadu.

Dnevni bar Market v Lendavi

Ta gostinski lokal je v sklopu Mercatorjevega samopostrežnega marketa v Lendavi (Kranjčeva ulica) in tudi v njem je običajno precej živahno. Tokrat sva sicer naletela le na dva gosta – Smiljana Djordjeviča in Borisa Perhoča –, če bi prišla malo prej (so nama rekli), pa bi lahko prisledla k mizi, ki je

Prav posebej pa so poskrbeli za »šankiste« v dnevnem baru Market. Poleg temeljne točilne mize, ki je za marsikoga kot tempelj, so naredili še nekaj manjših. Medtem ko žene nakupujejo, moški kakšno pametno rečejo ob »šanku«. Tukaj se izvejo vse najaktualnejše novice, tudi športne, in še kakšno šalo je slišati, hkrati pa lahko skozi okno opazujejo, kdaj bo po njih prišla žena. Boris in Smiljan sta razkrila, da se kakšen v skrajni sili skriva tudi na stranišču.

tako rekoč vsak dan zasedena z upokojenci, ki se pogovarjajo vse mogoče stvari, tudi o viagri in seksu. In kaj je njiju prineslo v lokal? Oba sta bila ravno tedaj na dopustu in sta imela nalogo, da gresta v samopostrežno trgovino nakupovat. In kot nalašč je poleg tudi dnevni bar, ki ga tudi pogosto obiskujeta, saj sta doma v neposredni bližini. Najbrž bolj v šali kot zares sta nama dejala, da najrajši sedeta tako, da vidita, ali morebiti prihajata iz trgovine ženi, da potem lahko hitro pobegneta na WC. Nekateri to vsekakor »prakticirajo«.

Natarik Goran Petričević se je ob tem veselo nasmehnil in nama povedal tudi »natarikski« vic: »K »šanku« pristopi gost in vpraša, koliko stane ena kapljica vinjaka. Natarik mu odgovori, da nič. Gost pa nato veselo reče: »Potem pa mi ga nakapljajte en deci!«

Gostilna Živko v Veržaju

Letos praznujejo 20-letnico. Glavni natarik in lastnik Živko Stankov je po rodu iz Vojvodine. Zdaj mu že redno pomaga tudi 22-letni sin Aleksander, ki

Tudi v gostilni Živko imajo dve točilni mizi. Prednja je še posebno veliko vredna, pravi »gazda«, saj je ob njej veliko prometa. Ponavadi se ob njej zbira največ gostov. Škoda je, da ta »šank« ne zna govoriti, pravijo, da bi se lahko napisali romani, ne samo zgodba. Tukaj je vzplamtelo kar nekaj ljubezni in zgodila se je najmanj ena poroka. Še posebno pa ta kraj zaživi, ko se na nebu narišejo prve zvezde.

je končal gostinsko šolo in začel študirati računalništvo. Pri njuni točilni mizi – glavni in dodatni – trenutno ni nobenega gosta, ampak so nekateri sedeli zunaj. Oba sta bila zelo zgovorna in nama povedala marsikaj zanimivega, kaj vse se lahko zgodi pri/ob/na »šanku«. Tako so nekoč prisledli trije fantje, in to ravno tedaj, ko so lokal zapuščala tri mlajša dekleta. Živko: »Škoda se mi je zdelo, da iz tega ne bi bilo nič. Pohitel sem za dekleti in jih povabil, naj se vrnejo še na eno »rundo«, ki jo plačam jaz. In res so se obrnile. Seznanil sem jih s fanti in čez kakšno leto sta se en fant in dekle poročila. Gostije pa žal nista imela pri nas, ampak nič hudega.« Pravi užitek pa je delati za »šankom«, pravijo fantje, kadar se dekleta v mini krilih usedejo na visoke stole pri drugi točilni mizi. In kakšen razgled je šele, ko prekrizajo noge ...

Jože Graj, A. Nana Rituper Rodež

Prva slovenska mladinska izmenjava z Veliko Britanijo

Mladi pomurski pumovci so že dlje časa ugotavljali, kako koristno bi bilo, če bi se spoznali in navezali stike z mladimi iz drugih koncev Evrope. Tako so lani navezali stike z mladinsko organizacijo iz Nottinghama v Angliji in skupaj pripravili program za sodelovanje. Kasneje je Nacionalna agencija programa Mladina, ki spodbuja sodelovanje mladih iz Evrope, njihovo potovanje in obisk na otoku podprla. Tako so se v Anglijo odpravili na študijsko potovanje z namenom, da spoznajo, kako živijo vrstniki v drugih krajih Evrope, ob tem pa ponovijo svoje znanje angleškega jezika. Prvič tako daleč od doma, in to z letalom, so se odpravili Cveta, Klavdija, Gregor, Dani, Petra in Simon, spremljala pa jih je direktorica LU Liljana Grof.

Kmalu so spoznali, da je življenje mladih organizirano precej drugače kot pri nas. Vsako mesto ima vsaj en mladinski klub, kjer se mladi družijo. Na voljo imajo različne športne objekte, nekateri imajo bazen, drugi športno dvorano, več je možnosti za različna izobraževanje in druženja. V teh mladinskih klubih je prepo vedano kaditi, uživati alkohol ali kako drugače zlorabljati vse vrste drog. Delovanje teh klubov plača država, del pa prispevajo različni donatorji.

Soboški pumovci obiskali Nottingham

Soboški pumovci so se en teden družili s člani mladinskega kluba iz Nottinghama.

In vse ugodnosti in možnosti so zastoj. Tako dobro organizirani mladinski centri so eden od načinov, kako mlade potegniti s ceste in jih animirati. Pri njih pa poznajo tudi poklic mladinski delavec. Ljudje s tem poklicem so posebej usposobljeni in vodijo posamezne klube. Velikokrat je to volunteersko delo in je v Angliji zelo visoko cenjeno.

Kljub temu tudi tam vsi mladi ne končajo šolanja in marsikdo kljub dobrim organizaciji mladinskih klubov zaide na stranpota. »Takah niti ni tako majhen delež,« so ugotavljali soboški

pumovci. V teh centrih pa jim je omogočeno, da opravijo nekaj izpitov in si pridobijo kakšen poklic. Ugotavljali smo, da tam ni toliko pomembna izobrazba kot znanje in sposobnosti. Angleže pa je precej navdušil program Puma in kako lahko pri nas mladi, ki so vključeni v ta program, dobijo izobrazbo in se vključijo v šolski sistem. Podrobneje jim ga bodo predstavili, ko bodo predstavniki Mladinskega kluba Nottingham iz Anglije prihodnje leto spomladi obiskali Mursko Soboto.

A. Nana Rituper Rodež

Vaša čustva

Kje je iskrica v tvojih očeh?

Po vročih počitnicah sva se v šoli spet srečala. Dolgo sem čakala na trenutek, cele počitnice, da bi te lahko spet videla. Bil je torek, ko sem te že od daleč videla, kako greš po hodniku. Razveselila sem se te in ti pomahala v pozdrav. Ti pa nič. Hladno si me pogledal in odšel mimo mene. Kje je ostal tvoj prijazni nasmeh, ki si mi ga vedno namenil, ko sva se lani srečevala. Videti si čisto drugačen. Kaj se je zgodilo s tabo? Najprej sem mislila, da imaš samo slab dan ali da si slabo razpoložen. Potem pa te nekaj dni ni bilo v šolo, in ko si prišel, si bil ves odstoten. Ne morem verjeti svojim očem. Čeprav to ni bila tvoja navada in si bil vedno dobre volje in nasmejan in človek, okoli katerega so se radi zbirali prijatelji. Tvoji prijatelji pa samo molčijo in pravijo, da ni s tabo povsem nič narobe. Rada bi ti pomagala, res bi ti rada pomagala.

Anja

Vaše pesmi

Iskrica

Zate jaz le na svetu živim,
kamor koli grem, si v mislih z mano ti.
Iskrica med nama se je prižgala,
ko sva se prvič srečala,
se je ljubezen med nama vnela.
Dan za dnem si me osrečeval
in mi občutek varnosti dal.
Dal si mi vedeti,
kako si moje srce tvoje ljubezni želi
in po tvoji toplini hrepeni.
Tedad sem spoznala,
koliko mi je tvoja ljubezen dala.

Klavdija Jug

Občutki

Mešajo se občutki moje strasti,
ki jo obdaja
neizmerna želja po tebi
in tvoji ljubezni.
Mešajo se občutki srečnih dni,
ki so še vedno zelo živi vsi.
Mešajo se z občutki letošnjega poletja,
ki so s toplim soncem odšli.
Meša se ta svet, ki hiti v prihodnost
nesrečnih dni.

Renata Ficko

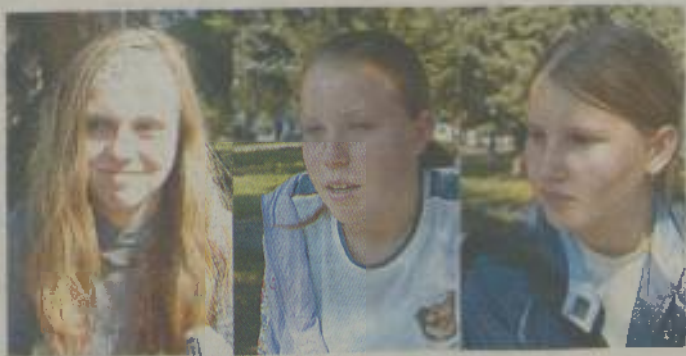
Jesensko cvetje

Res še vedno cvetite ve,
ko sonce je odšlo iskat tolažbe
v dželo rajsko, se dolgo ne bo vrnilo
in nič do takrat
se ne bo več spremenilo.
Le pogled bo ožnejši,
v daljavo zroč,
samcat in tako mrakoben.
Iskal bo tiste igrivosti
v razpuščenih laseh,
tistega božanja in bližine.
Iskal bo družbe z njim
ali večne tišine.

Klavdija Sapač

Zaobljube ob začetku šolskega leta

V prvih dneh pouka, ko knjige še dišijo po novem, ko so zvezki še nepopisani in lepo oviti, brez oslovskih robov seveda, smo se vsi, no, vsaj večina, zaobljubili, da se bomo letošnje šolsko leto učili sproti in da bomo tudi vse naloge in obveznosti sproti urejali in opravljali. In če bo le mogoče, se bomo pri mnogih predmetih naučili in se javili takrat, ko bo še malo snovi, in si s tem pridobili kakšno dobro oceno. Saj veste, kako pomembno je, da že v začetku dobiš dobro oceno. Ampak ta dobromisleča pravila, ki si jih zadamo na začetku, radi prelagamo. Pravimo, danes še ne bom delal nič, začnemo jutri, samo danes še ne, naslednji dan spet pravimo: Jutri! In tako smo kmalu spet na starem tiru.

Anita, Mojca in Milena, 1. letnik, Srednja zdravstvena šola Rakičan: »Najbolje se je sproti učiti in naloge delati sproti. Tako bomo imele kasneje več prostega časa. Pri matematiki, slovenščini in tudi drugod so nam dali profesorji možnost, da se naučimo in se sproti javimo.« Ste se že kaj javile? Vse v en glas: »Ne še.« Ne smemo se še javiti, ker je premalo snovi. To bi bilo prehitro. Bolje je, če sprašujejo na začetku, ker je malo snovi. Dobro se je javiti, ampak če se javiš, si samo na trnih. Najbolj se bojiš, kaj te bo vprašala, da se potem, če slučajno ne znaš, preveč ne osmešiš. Najbolje se je javiti pri tistih predmetih, ki jih dobro obvladaš, ali za katere veš, da bo kasneje težja snov. Na primer pri slovenščini. Sošolci nikoli niso jezni, če se javljaš, veseli so, ker potem oni niso vprašani.«

Darko Horvat, ekonomska šola, 3. letnik, predsednik v razredu: Jaz si še nikoli doslej nisem rekel, da se bom na začetku sproti učil. Vedno se učim pred spraševanjem in pred kontrolno nalogo in še vedno mi je kar »šlo skoz«. Doma mi pravijo, naj se sproti učim, samo ... Zvezke in knjige imam urejene. Do polovice, zaenkrat. (Sošolci iz ozadja so vzklikali, da je vsem za vzgled.) Tudi nikoli se nisem javil vnaprej. Na to sem sicer

že pomislil, mogoče bom letos to celo storil. Če se bom odločil, da se javim, bo to gotovo nemščina. Ni me strah, da bi se javil in potem ne bi nič znal. Saj bi se potem toliko naučil, da bi za pozitivno gotovo znal.

Marko Kodba, 1. letnik elektrotehnike na tehniški in poklicni šoli: Učim se že, vendar še ne kaj preveč, malo pogledam. Včasih se tudi sproti učim. V osnovni šoli se niti nisem učil, sedaj sem se začel, zvezke in knjige pa imam vse urejene. Samo javiti se ne upam. Javiš se lahko, če se res dobro naučiš. O tem pa sem že premišljeval, ampak največ je za to kriv pogum. Mislim, da sošolci nimajo tistih, ki se naučijo in se vnaprej javijo, za »grebatorje«. Tudi starši mi včasih kaj omenijo, da naj bi se sproti učil. Morda jih bom poslušal.

Nataša Divjak, 2. letnik ekonomske šole v Murski Soboti: Ja, ponavadi je vedno tako, da obljubiš, da se boš sproti učil, potem pa na to pozabiš. Bolje je, če se sproti učiš, potem imaš vsak dan malo za učenje in se ti ni treba toliko učiti naenkrat. S tem imaš tudi več prostega časa. Bolje je tudi, če se naučiš v začetku in se sam javiš, kot da počakaš, da te profesor vpraša. Vendar se do sedaj še nisem javila, razen takrat, ko sem si popravljala oceno. Morda pa se bom letos javila. Včasih mislimo, da če se kdo javi, učitelj težje sprašuje. Ampak če vso snov razumeš, ne sme biti problema, problem je, če te vpraša kaj takega, česar ne razumeš. Če bi se javila vnaprej, bi si prav gotovo izbrala zgodovino.

A. Nana Rituper Rodež J. Z.

Jutri se začnem sproti učiti

Na Vestnik nam pošljite kakšne zanimive fotografije iz vaših žurov, zabav, koncertov in trenutkov, ko ste se imeli lepo. Radi bi objavili nekaj vaših najboljših trenutkov mladosti. Veseli pa bomo tudi vse vaših pripomb, mnenj, pisem, vaših čustev ter vsega kar vam leži na duši. Naš naslov je Vestnik, Podjetje za informiranje, Ulica arhitekta Novaka 13, 900 Murska Sobota, ali po elektronski pošti: Nana.RR@inf.si. Rubriko uredila: A. Nana Rituper Rodež

Robi Markoja

Na svet sem prijel kot tretji in zadnji otrok v kmečki družini, sin dveh Gomiličanov, očeta Ivana in matere Marije, ter brat Jožeta in Milene. Torej dvojček oziroma sin dveh dvojčkov (horoskop). V otroštvu ni bilo v naši družini nobenega razkošja, bilo pa je veliko spoštovanja, topline pa tudi discipline, a kot najmlajši sem imel vedno poseben tretman - malo protekcije.

Osnovno šolo sem obiskoval v Turnišču, v letih od 1980-88. Start je bil zelo obetaven - 2-krat odličen, a ker za »knjige« ni bilo nikoli časa, sem se vse do konca ustalil pri prav dobrem uspehu. Mami ni bilo nikakor po godu, da sem nosil s treningov tarče, jih prekladal pa seštevati in šele po končanih analizah je prišla na vrsto šola z domačimi nalogami.

Prijatelji in domači so me večkrat oštevali, da sem počasen, da vsako stvar, ki se je lotim, delam tako zelo dolgo. A rad imam stvari narejene do potankosti.

Kljub veliki želji so mi dovolili ukvarjati se s strelskim športom šele v 5. razredu OŠ. Napredek je bil zelo hiter, že v 7. razredu OŠ sem nastopal za člansko ekipo SD »Š. K.« Turnišče. V zadnjem razredu OŠ sem bil nekako posojen SD Noršinci (takrat ena od najboljših ekip v SLO), kjer sem preživel večji del mladinske kariere. Poleg tega sem 1 leto nastopal tudi za SD MI Pomurka iz M. Sobote.

Zaradi lažje izvedbe treningov sem se po OŠ odločil za poklicno izobraževanje na SCTPU v M. Soboti v programu vzdrževalec vozil in voznihih sredstev. To šolanje sem uspešno končal v letu 1991 in takoj tudi pripravnništvo.

To je on

(zgodba z naslovnice)

Neizmerno sem si želel prestopiti iz nacionalnega programa streljanja v mednarodni program in to mi je v letu 1992 omogočil matični klub »Š. K.« Turnišče, v katerega sem se vrnil. V manj kot letu treningov in tekmovanj v mednarodnem programu (standardna zračna puška) se mi je uspelo uvrstiti v mladinsko reprezentanco SLO, s katero sem jeseni 1993 osvojil bronasto kolajno na EP v Brnu na Češkem.

V letih od 1993 do 1999 sem odslužil vojaški rok, 3 leta delal kot avtomehanik pri privatni firmi, v večernem izobraževanju na ekonomski šoli v MS in LU v Lendavi končal program prodajalec in ekonomsko-komercialni tehnik, bil sem tudi kot brezposeln prijavljen na zavodu za zaposlovanje in 1 leto prek javnih del služboval na Občini Turnišče kot koordinator za šport in kulturo.

Leta 2000 me je športna enota Slovenske vojske sprejela v svoje vrste, za kar sem še dandanes zelo hvaležen, kajti brez take zaposlitve ne bi bilo takih niti podobnih uspehov, in takrat se je začelo pravo resno delo v mojem športu, po kakršnem sem venomer hrepenel. In tu so tudi medalje, tiste najzlahtnejše na svetu. V glavo mi pa niso stopile!

Že več let živiva skupaj s prijateljico Mileno pri mojih starših v lepi vasi Gomilica in med čudovitimi ljudmi.

Zgodbe

Ki jih piše
Žirljenja

Dvignil je roko in postal

Boksar Dušan

rade, ki je bila obljubljena, izgubljeno odnesla lastnici. No, namesto nagrade so nama jih belogardisti dobro naložili in naju celo zaprli.

•Omladinska
milicija•

Ko je prišla osvoboditev, je bil Dušan star 16 let. Aktivno se je vključil v agitacijo za priključitev Primorske Jugoslaviji, živel pri stricu v Biljah in obiskoval vaditeljski tečaj za mladinsko agitacijo. Njegov nemirni in pravični duh mu tudi tam ni dal miru, zagrizeno se je po svojih močeh boril za pravico - Tujega nočemo, svojega ne damo - in pri tem staknil tudi hudo poškodbo noge, ki ga spremlja vse življenje. »Ko sem se vrnil v Ljubljano, pravega doma nisem več imel,« pravi, »zato ni bila težka odločitev, da odidem med brigadirje. Na progi Brčko-Banovići sem bil najprej komandir čete, leta '47 pa že komandant brigade. V Dobroju so me prepričali, da sem prevzel vodenje postaje Omladinska milicija, ki je stražila

skladišča. To je bilo res potrebno, saj je bilo v skladiščih veliko razstreliva, vojne strasti pa se še niso polegale. Konec tega leta sem se vrnil v Ljubljano in obiskoval tečaj, da bi se pripravil na vrnitev v tretji letnik gimnazije. Pa se je vse obrnilo drugače.

Namesto med
miličnike glasbenike
v Prekmurje

Tistega časa so bile po miličnikih velike potrebe. »Ne vem, zakaj in kako, vendar sem prve dni marca leta '48 dobil uradni poziv, da bi se moral ob 21. uri oglasiti na policijski upravi na Prešernovi. Ker so me na to stavbo vezali neprijetni vojni spomini, sem najprej pomislil, kaj sem spet zagrešil. Sam sebe sem prepričal, da razen obiskovanja Jenkove plesne šole ne počnem nič drugega in da to vabijo že ne more biti nič slabega. Tako je tudi bilo. Lepo so nas sprejeli, z mano je bil tudi prijatelj Lovro, ki je kasneje služboval v Gornji Lendavi, in nam povedali, da so

nas sklicali na predlog mladinske organizacije. Ponudili so nam obiskovanje tečaja za miličnike ali služenje vojaškega roka ob albanski meji. Odločiti se je bilo treba z dvigom rok. Lahko mi verjamete, da sem kar nekaj časa okleval, predem sem dvignil desnico.

Mladenice so odpeljali na Jesenice, pod Mežakljo. Tri mesece je trajalo urjenje, ki je zelo spominjalo na vojaško. Dobili so stare uniforme, pa ne po konfekcijskih številkah. Ni bilo važno, ali so bile velike ali premajhne, strgane in tudi malce plesnive. Dušan je tam treniral tudi boks, v prostem času pa se je ukvarjal z glasbo. »Zelo rad sem igral na harmoniko, in ko so nas po končanem urjenju vprašali, kam želimo, sem se odločil za miličniško godbo. Že sem se videl, kako bom igral na tubo in ostal v Ljubljani. Pa se je spet obrnilo drugače.

Rogašovci, kje je to?

V Prekmurje so poslali prek trideset mladih miličnikov, največ Ljubljancev in Primorcev. »Za pot so nas dobro opremili. Dobili smo nove uniforme, sicer ne naših konfekcijskih števil, pa vseeno. Glavno, da so bile nove, pa čevlji tudi. Dobro so nas opremili tudi z orožjem in seveda z ukazi, kaj smemo in česa ne smemo. V Soboti nas je počakal vodnik Bogo Jagodič, nas na železniški postaji postrojil in v koraku vodil do postaje. Po Slovenski cesti, ki je bila tlakovana, je še šlo, težje je bilo po Kocljavi, ki je bila vsa v blatu in lužah. Tam

Prva generacija soboških miličnikov

je bila (danes je tu nova študijska knjižnica) postaja, starejša zgradba z veliko spalnico s slamnjačami, ki jih je bilo za nas trideset veliko premalo, komandirjeva pisarna, ki je bila tudi spalnica in kuhinja. Hitro so nas razporedili po prekmurskih krajih, sam sem ostal nekaj časa v Soboti, potem so me poslali v Rogašovce. Spomladi '49. sem se tja peljal z avtobusom in še danes vidim pred seboj Vilija, sprevodnika in hkrati tudi poštarja, ki me je do postaje v Rogašovcih tudi pospremil. Bila je skromna, s spalnico, pisarno in kuhinjo z velikim škafofom, kjer smo se lahko umili. Komandir je bil izredno strog, zaradi čistoče je od nas, mimogrede, tudi zahteval, da se obrijemo - ne samo po glavi, ampak tudi tam, kjer to ni v navadi.

Peš po ravnem
ali v hrib

Dušan in kolegi so bili terenci. Hodili so peš po svojem rajonu, kjer je bilo točno izračunano, koliko potrebuješ za hojo po ravnem ali v hrib do določenega kraja. S seboj so imeli patrolne liste, kamor

sta bili vpisani naloga in smer, te liste pa so zaradi kontrole morali dajati v podpis, na krajevnih skupnostih. Včasih, ko je služba nepretrgoma trajala 24 ur, so imeli 4 do 6 ur dovoljenega počitka. Izkoristili so ga pač tam, kjer jim je dežurstvo preteklo. Na kmetijah, kjer je še kako prav prišel kakšen skedenj ali pozimi hlev, v redkih primerih majhna sobica. Skrbeli so predvsem za red in mir, spremljali državne uradnike pri izvajanju njihovih nalog, o kakšni prometni milici takrat še ni bilo govora. Med drugim je Dušan dobil tudi nalogo, da opravi hišne preiskave pri nekaterih domačinih v Ro-

Prvi moped

Dušanovo nevarno početje

Zaradi »cukerlina« in tobaka ugasnilo kar sedem mladih življenj lipljanskih fantov

Čas pred drugo svetovno vojno je bil čas velikega pomanjkanja materialnih dobrin in gospodarska kriza je močno pestila tedanjo državo. Revščina je bila huda zlasti na podeželju, kjer so bili predvsem odvisni od kmetijstva, saj so bile letine zaradi nepogojene zemlje in drugih vzrokov zelo slabe. Mladi fantje so se v času od leta 1935 do 1941. odločali za prekupčevanje oziroma »švercanje« prek madžarske in avstrijske meje. Prekupčevalci so bili stari od osemnajst do trideset let, nekateri celo še mlajši. Mejo so po pripovedovanju nekaterih še živečih »švercarjev« prečkali blizu Cankove na avstrijski strani in pri Žitkovcih na madžarski strani. Kupovali so v trgovinah nedaleč od državne meje. Na Madžarskem so največ kupovali v vasi Jaušovci, v Avstriji pa v okolici Radgone. Po pripovedovalčevih besedah, ki je tudi sam prekupčeval, so se od

doma peš odpravili pozno popoldan, počakali do trde teme v gozdu ob državni meji in prepričani, da ni nikjer v bližini jugoslovanskega graničarja, po tistem prečkali mejo. Naravnali so se na poslušanje zvokov, če bi bil kje v bližini graničar. Če bi jih ta opazil, bi brez usmiljenja streljal, kajti vsakega, ki so ga opazili pri prečkanju meje, so ustrelili. Avstrijski in madžarski graničarji pa so bili vseh prekupčevalcev, ki so prihajali v njihovo državo, celo veseli, saj so kupovali v njihovih trgovinah, ki so bile tako ali tako zaradi predvojnega kriznega stanja slabo obiskane. Potem ko so peš prečkali mejo, so počakali, da so se zjutraj trgovine odprle, in nakupili stvari. Iz Madžarske so nosili tobak ali milo, iz Avstrije pa »cukerlin« oziroma sladkor, vžigalice in vžigalnike. Počakali so spet do trde teme in se prepričali, ali je meja prehodna in brez jugoslovanskega graničarja.

Ko so prišli v domačo vas, so kupljeno prodali največ hrvaškemu trgovcu, ki so jih že čakali na domačih dvoriščih. »Cukerlin« pa so prodajali vse do Bosne. Česar niso prodali trgovcu, pa so prodali mlajšim vaškim fantom, ki so bili ravno tako potrebni denarja kot oni. Mlajši fantje so blago potem prodajali po vasi in si tako zaslužili kak dinar, ki je prišel prav kar vsej družini. To, da so blago prinašali iz tujine, se v vasi ni smelo razvedeti, kajti lahko bi jih kdo prijavil državnim organom.

Čeprav so fantje s prekupčevanjem zaslužili bore malo, so si vseeno lahko kupili novo obleko ali posedeli v vaški gostilni. Žal pa je bilo v celotnem obdobju »švercanja« pobitih kar sedem fantov, starih okoli dvajset let. To so bili Franc Matjašec, Jožef Horvat, Jožef Pal, Štefan Zver, Štefan Horvat, Jožef Maučec in Štefan Škalič. S kraja, ker so bili us-

Jožef Zver - Stankov pelje z vozom Franca Matjašeca, ki je bil ustreljen leta 1939. Na vozu sedijo žalostni svojci, nekateri še živijo. Fotografija je iz avtorjevega arhiva.

treljeni, jih je s konjem pripeljal domov kak vaščan (največkrat Jožef Zver - Stankov), če pa ni bilo denarja za urejanje dokumentacije, so nekatere pokopali kar tam na bližnjem pokopališču. Iz pripovedovanja ljudi, ki so hoteli ostati anonimni, sem izvedel, da so pobijali na zelo krut način. Ko so ustrelili Franca Matjašeca, je njegov

tovariš pobegnil v zavetje gozda in videl, da Matjašec ni bil takoj mrtev, ampak so ga mejni graničarji sadistično pretepali z bajoneti, dokler ni umrl. Seveda so imeli svojci ubitih poleg žalosti veliko težav z državnimi organi. »Švercarji« so bili najbolj značilni za vas Lipo, ampak ob pogovoru s še nekaterimi živečimi sem naletel na ovire,

kajti v začetku mi niso hoteli zaupati prav ničesar, ker se menda še lahko zgodi, da bodo imeli kakšne probleme, mogoče z državo. Vseeno sem izvedel pomembne podatke o preteklih časih, drugače pa seveda gledajo na prekupčevanje nekateri še živeči svojci žrtev.

Bojan Zadravec

miličnik

gašovcih, ki so pomagali pri gradnji Kliničnega centra v Ljubljani, kjer je menda zmanjkovalo gradbenega materiala. Pri eni od takšnih preiskav ni našel gradbenega materiala, spoznal pa je dekle, ki je postalo njegova žena.

Odstranjevalec min

Za Dušana je bilo prelomno leto 1959, ko se je prijavil na razpis v zemunsko šolo za uničevalca in odstranjevalca min. Bil je sprejet kot eden od štirih Slovencev in šolo tudi z odliko končal. S to veliko nevarnostjo se je spogledoval v reki Dravi in na Pragerskem, hvala bogu brez hujših posledic. Doživel pa je zastrupitev s plinom in takrat je s tem tudi prenehal. Kasneje je bil v Soboti vodja varnostnega okolisa in kasneje pomočnik komandirja postaje.

»Ko sem doživel drugi infarkt, je končno padla odločitev za upokojitve. Na priporočilo dr. Starca sem k bolniški postelji povabil komandirja in mu sporočil svojo odločitev: dovolj je bilo,« je sklenil svoje pripovedovanje, za katerega je odmerjeni prostor v Peni odločno premajhen.

Patrolja v Satini 1950

R. Ficko

Pregovori, rečenice

Od kod so, kako ali zakaj so nastale

Na tem mestu se bomo spoznavali z rečenicami, ki jih več ali manj vsi poznamo, redko kdo pa ve za njihov izvor. Lahko so poganskega izvora, iz življenja naših davnih prednikov, iz starih pravnih ureitev ali celo iz obdobja, ko so naši predniki sprejemali in prehajali v krščansko vero.

Vse je bob ob steno

Bob je silno stara hrana, poznali so jo vsi indoevropski narodi. Beseda bob izhaja iz sanskrske besede bhag, ki pomeni jesti - papati (papa - hrana). V času, ko v naših krajih še niso poznali fižola, krompirja in koruze, je bil bob osnovna hrana našega kmeta. Če je bob predolgo cvetel, je bil pridelek slab, zato je nastal rek »Bob v cvet, lakota v svet«, ki potrjuje domnevo, kako zelo pomemben je bil nekdanji bob. Njegovo zrnje je trdo, trdoživo, dolgo časa uporabno. Bob je tako trd, da ga je Stvarnik zelo težko naredil. Pri delu se mu je menda odlomil noht, to pa se na bobu še danes pozna. Ker je tako trd, bi ga zastonj metal v steno, ne bi se spremenil. »Reci bobu bob in popu pop!« - z besedami ne ovinkari, imenuj vse s pravimi imeni, čeprav s trdimi in odločnimi.

Drži se kot lipov bog

Drži se togo in strogo kot kip iz lipovine, iz lesa svetega drevesa, izklesan lik davnega malika.

Držal bom figo zate

S prsti, prekrizanimi v figo, se je bilo nekoč mogoče zavarovati proti uroku in zlim duhovom.

Ja bratve so že.

Zavolo sujšave malo prle kak je tou sakše leto.

F Sloveniji pa na brajdaš gor namesto grčda visij doj sefele. Najbole velki grozdlek ma formo aviona. Toga vladnoga. Zajga te nemo meli, ka je predragi. Zaj da so ga kújpiti pa plačali. Cilou svetovalno agencijo so gor zeli. Nekšo svetovno znano. Takšo ka je cilou Dizniji svetovala. Diznijovi pa risanke delajo. Glij kak nalašč. Tej naši preignji tuj risanke delajo, nan državljanon te male srečne deželice na sončni strani Alp. Ešče več risank mamo mij na naši slovenski brajdaš. Te operacijske mize na kliničnon centri. Prej ka so skoro 500 milijonof preplačane. Nišče je pa nej nika krif, pa nišče nika ne vej. Se je šlo po regulaj. Njüvi. Od policijskoga čuna nanč nika nemo pravo. Na morji nan pa naša bratska država šče f kratkon razglasiti gospodarsko couno. Slovenija več nede mejla izhoda na odprejto morde. Ja ka de pa, da de pa f Koper ščela prijeti kakša ameriška letalonosilka.

Znankar na Rijeku pristane, pa do jo te nesli do Kopra.

Zagnje čase je se nekše najnačiče v našoj lejpoj domovini. Cilou ove ka so mlatili ovoga novinara Petka, so gor najšli. 8 (osen) bi ji naj bilou. Reden straj so mogli meti pred njin. Ati je pravo, ka so se sami predali. Ka so meli si že heksenšus od predugoga fudanja policije za golere. Što je pa naroučo ka ga najzmlatijo, ja višče tou se še pa ne vej.

Mamo pa te čas tuj enoga župana f pripori. Koperskoga. Gospod Popović se je znajšo f pripori. V nouvon lejpon koperskon zatvori. Ka je krif se še ne vej. F Kopri so nejdaleč nazaj cilou cerkvene zvonove tak zamotali, ka so tej več nej zvonijli. Zaj pa že pa zvonijo. Ati je pravo, če bi šli malo bole poglednot se slovenske župane bi ji fčasi lejko bar pou družbo delalo tomi Popoviči. Zakoj je pa glij on prvi pa za zaj edini, ka vó lújka z zatvora, pardon pripora pa ge ne ven. Ati je pravo, ka mogouče zatou ka je v nej pravoy stranki.

No Čiromanijo smo meli f Soboti. Skoro trij mejsece je Gospodin Blažević bil f Soboti. Prišo je kak kakše sedmo svetsko čudo. Kak te že je s tejmi čudami, se sakšega friško navolimo. Pred sezonof

so nan fajm dveji čunti lučili pa f Sobotu prpelali stare Čiroyove kamerade. Hajduka pa Zvezdo. Pa smo si paf bilij, kak dobro prej Mura špila. No v slovenskoj ligi pa je Čiro mel malo menje pajdašof pa so Muri kak za hec gole davali. Odišlo je pa čudo malo hole potuo. Pouleg sej okrepitev ka so je f Sobotu prpelali se je že suškalo, ka de Mura špilala v ligi prvakof. No nika se nej trbej sekejrati, vej je Čiro bil devetnajsti trener od teigamau, kak je Slovenija država za sebe. Jubilejnoga dvajstoga trenera že majo. Te nouvi de prej drmo. Če pa nej zaj te pa mogoče da prijde dvajstiprvi ali dvajstidrujgi trener ali pa dvajstiosmi. Trener je li sigdar za se krif.

Tak tou je pr fuzbali. Inouk se fčakamo ka de Mura prvak. Samo še za ligo f šteroj de špilala se morejo zgucati. Dotečas pa bi lejko sen ka tou mučenje ladbe odijo gledat f slovenskoj ligi, šenki davali bar sendvič pa eno manever-sko pijvo, ka se zavolo Kebra ove prave na tekma nesmijo točiti. Mogouče je glij f ton Bibi. Prle da se je še lejko pilou na stadionu, so gledalci z lepšimi očami gledali tekmo. Zaj da pa nega več podlage pa se se vijdi. Ka pa bou da še se te »zvezde«

odidejo, ka je nišče nede meli koj plačuvati, se pa še ne vej.

No pa njajmo fuzbal. Tou je nej za mene. F tou se samo čedni razmijo. Po nouvon Slovenije več nega štelinge Vojske več ne nuca Slovenija Regerutof, kak si njin je indon pravlo, več nigdar nede. Sami profesionalci. Takši kak kakšen filmi glumijo. Zaj do nas si bojali. Samo sosidage nej. Višče za tou je pa nej trbelu referendumu, kak za haute o so naj odprejte v nedelo. Ati pravi ka čaka še eden referendum od toga če de nas držav ešče dale na sujo ali pa kakšof kremof. Znate ka. Ka me sran tou na paper na .pijsati.

No zaj pa te moren iti po mali. Ka mo mij tuj brai. Šteri ste pa v sobočko študisjk knjižnico odili, pa nete brai ka je prej smrtno nevarna. Čmate kakše knige je odneste grad, ka je tan notri gemleje. Sposoditi si je pa zainok nem rete. Ka je pa z nouvof kni nicof, pa tak naš ati, kak ge nemava nikši informacij. O voritref bou. Če prle nej, z drujo bratef.

P.S.

Nika san nej pozabo.

VANEKOV

**Nova
sodelavka**

**Maja Kardoš,
absolventka arhitekture**

Najbolj ponosna na idejno rešitev soboškega centra

Maja prihaja iz Murske Sobote, kjer živi z mamo Bernardo in bratom Sašom, in bo po novem Vestnikovem bralcem delila nasvete o arhitekturi. Že kot majhna deklica je rada risala in oblikovala. Izkušnje iz otroštva je v srednji šoli fakultativno nadgrajevala pri akademski slikarki Ditki Petkovič. Po končani gimnaziji se je vpisala na Fakulteto za arhitekturo. Šele 23-letna že končuje študij, poleg tega pa si nabira izkušnje tudi v praksi.

Že po prvem letniku fakultete, ko se je naučila nekaj osnov in pridobila teoretično znanje, jo je zanimalo praktično delo. Tako je najprej delala na soboškem Projektivnem biroju, pozneje pa nadaljevala na ljubljanskem podjetju za projektiranje IZTR. Po nabranih izkušnjah se je skupaj s sošolkami lotila kar nekaj velikih in zahtevnih projektov. Med njimi izstopa natečaj za urbano ureditev pasu ob železniški progi v Novi Gorici, omenili pa bi lahko tudi sodelovanje na natečajih za petzvezdni hotel, ki ga nameravajo zgraditi v Moravskih Toplicah, in

štirizvezdni hotel za Terme Ptuj.

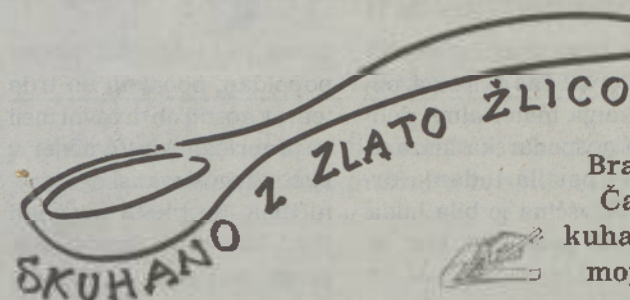
Seveda pa je najbolj ponosna na idejno rešitev za ureditev soboškega centra, ki je bila izbrana na javni ponudbi Občine Murska Sobota, kmalu pa naj bi se začela dela. Trenutno dela kot zunanja sodelavka na Projektivnem biroju iz Murske Sobote. Svoje znanje

pa se je odločila deliti z vami, Vestnikovimi bralci. Tako vam bo odslej svetovala, kako si lahko najboljše uredite bivalni prostor, kakšne barve so najprimernejše, predvsem pa, kakšni so novi trendi. Po novem bo torej z vami absolventka arhitekture Maja Kardoš.

Milan Jerše

Z našega štedilnika

**Branko
Časar,
kuharski
mojster**

Juha iz endivije in slanine

Svinjske ruladice z omako iz paprike Skutni žličniki

Palačinke z grozdom

Juha iz endivije in slanine

Sestavine: 500 g endivije, 100 g hamburske slanine, 120 g čebule, 3 cl olja, 20 g česna, 20 g škrobne moke, 100 cl goveje osnove, sol, poper, peteršilj

Priprava

Solato operemo, očistimo in narežemo na rezance. Slanino in čebulo narežemo na drobne kocke. Česen sesekljamo. V kozico damo olje, na njem posteklenimo na kocke narezano slanino in čebulo. Nato pomagamo s škrobno moko, dodamo sesekljan česen in malo prepražimo. Zalijemo z govejo osnovo in vse skupaj zavremo. Dodamo narezano solato in na majhnem ognju kuhamo pet minut. Začinimo s soljo in poprom. Preden ponudimo, potresemo s sesekljanim peteršiljem. Okus lahko popestrimo s kisló smetano.

Svinjske ruladice z omako iz paprike

Sestavine: 600 g svinjske ribice, 200 g svinjskih jeter, 60 g belega kruha, 1 jajce, 80 g čebule, 15 g česna, 3 cl olja, 1 svinjska mrežica, sol, poper, majaron

Sestavine za omako: 240 g sveže rdeče paprike, 100 g čebule, 10 g česna, 3 g mleto rdeče paprike, 2 cl olja, 10 cl kisle smetane, 5 g škrobne moke, 25 cl vode, sol, poper

Priprava

Iz svinjske ribice narežemo enake zrezke, ki jih na delovni površini narahlo potolčemo, solimo in popramo. Svinjska jetra drobno sesekljamo. En dan star kruh grobo naribamo. Čebulo drobno narežemo in na olju posteklenimo z dodatkom sesekljanega česna. Sestavine za nadev, jetra, kruh, čebulo in jajce, damo v skledo, začinimo in dobro premešamo. Pripravljen nadev zavijemo v zrezke, da dobimo ruladice, ki jih zavijemo

v svinjsko mrežico. Vse skupaj damo v pomaščen pekač in v razgreti pečici pečemo 40 minut. Med tem pripravimo omako.

Priprava omake

Očiščeno papriko, čebulo in česen narežemo na rezance. Olje v kozici segrejemo, na njem posteklenimo papriko, čebulo in česen. Dodamo mleto rdečo papriko in zalijemo z vodo. Začinimo, pokrijemo in dušimo do mehkega. Omako pretlačimo. Ponovno pristavimo in dodamo kisló smetano, v kateri smo razmešali škrobno moko. Prevremo in ponudimo k pečenim ruladicam.

Skutni žličniki

Sestavine: 40 g masla, 2 jajci, 150 g pšeničnega zdroba, 350 g skute, sol

Priprava

Maslo in rumenjaka penasto umešamo. Dodamo zdrob, sol in pretlačeno skuto. Dobro premešamo in nato narahlo primešamo še sneg beljakov. Pustimo počivati 30 minut. Z žlico oblikujemo žličnike, ki jih nekaj minut kuhamo v slanem kropu.

Palačinke z grozdom

Sestavine: 3 jajca, 10 cl mleka, 10 cl grozdnega soka, 120 g moke, sol, olje za pečenje

Sestavine za nadev: 60 g sladkorja, 25 cl mleka, 20 g vanilin pudinga, 3 cl vinskega žganja, 400 g grozdja, sladkor v prahu, 10 cl sladke smetane

Priprava

Jajca v mleku in soku dobro razžvrkljamo. Solimo in primešamo moko, da dobimo gladko tekočo maso. Pustimo počivati 20 minut, nato spečemo tanke palačinke.

Priprava nadeva

Sladkor v ponvi karameliziramo, zalijemo s polovico mleka in gladko razmešamo. Prašek za puding razmešamo v preostanku mleka in s tem povežemo karamelno mleko. Dodamo žganje in razpolovljeno grozdje brez koščic ter pet centilitrov sladke smetane. Vse skupaj prevremo. Odstavimo z grelne plošče. Nadevamo palačinke, zložimo v trikotnike, sladkamo in okrasimo s stepeno sladko smetano.

Kako urediti šolarjevo sobo?

Otroške sobe so posebne sobe, saj vplivajo na počutje naših otrok. Pri njihovi opremi upoštevamo otrokov razvoj in njegove potrebe; od prvih iger na tleh, tistih s punčkami in avtomobili, pa do pisanja domačih nalog in drugih zahtevnejših del.

Ko se otroci bližajo puberteti, se kot izraz njihove samostojnosti in zrelosti pojavi potreba po lastnem prostoru, ki ga ne bo treba deliti z bratom ali sestro. Velikokrat pa to zaradi prostorske stiske ni izvedljivo. V tem primeru si pomagamo z optičnimi pregradami, paravani, nizkimi pregradnimi stenami in podobno. *Ne pozabimo, da je prijetno okolje, v katerem se otrok dobro počuti, velik stimulant ustvarjalnosti in njegove delovne vneme.* Sicer pa je zelo pomembno, da je šolarjeva soba dovolj velika, svetla in zračna.

Poleg prostora za spanje in igro se zdaj pojavi še kotiček za delo. Zanj je treba zagotoviti miren prostor, namenjen predvsem učenju

in delu z računalnikom. Z otrokovim vstopom v šolo se povečajo potrebe po shranjevalnem prostoru - za knjige, zvezke in CD-je. Tako postavimo v bližino delovne mize tudi nekaj odlagalnih polic, ki jih lahko naredimo kar sami. Poleg tega je pomembno, da je soba opremljena funkcionalno, kar omogoča možnost za sproščeno in kreativno delo. Dobro je, če je pisalna miza iz materiala, odpornega proti madežem črnila, barv in tušev. Postavitve posameznega kosa pohištva v prostor prav tako vpliva na njegovo dobro počutje. Za naše malčke ni preveč primerno, da imajo posteljo ob steni, zato jo raje nekoliko odmaknimo, pogled pa naj bo proti vratom. Spalni in počivalni ko-

tiček naj bo nekoliko odmaknjen od predela, namenjenega učenju in delu z računalnikom. Zelo pomembno je, da stoji miza v tistem predelu, ki je najsvetlejši, in da prihaja svetloba na pisalno mizo z njegove leve strani, če je otrok levak pa z desne.

Tudi izbira barv vpliva na delovno vnemo. Barve, ki so primerne za otroško sobo, so: različni modri in vijolični odtenki, odtenki kožnih barv ter nežni rožnati odtenki. Močne barve niso primerne. Prav tako se izogibajte prevelikim količinam rdečih ter temnih in turobnih barv. Sicer pa je najpomembnejše, da pri izbiri tako pohištva kot barv sodeluje šolar sam.

Maja Kardoš

Besede
mode

Moštveno

Igrišče je odlična iznajdba. Vsi se počutijo eno, čeprav igralci lahko prihajajo iz različnega okolja, so različnih starosti ipd. Veljajo le rezultati. Vsaj tako je nekoč razmišljal pisatelj Camus, ki je igral in ljubil nogomet.

In kaj ima s tem moda? Veliko. Opazimo lahko, da je ujela globalno razmišljanje in oblikovala del smeri po meri moštvenega uma. Oblačila z igrišč so se pomešala z drugimi v omari in se preselila na ulico, v kino, restavracije, na plažo, kopališča ali kar v posteljo. Športni duh je tako lahko v vseh, ne samo v športnem telesu.

Majica z igrišča je pogosto opremljena z različnimi oblikami števil v pravih okvirjih. Poleg je pogosto še ime sponzorja. Ta jasna sporočilnost je tako zanimiva, da se pojavlja že na otroških oblačilih; poleg imena sponzorja se seveda v malo manjši izvedbi pojavlja ime blagovne znamke. In kar nas

simpatično spremlja v otroštvu, nas pogosto spremlja vse življenje. Ne glede na modo. Opaziti je torej oblikovne elemente športnih oblačil v drugih

segmentih. Pridružujejo se še tkanine (bombažna, poliesterna in poliakrilna vlakna z različnimi poobdelavami) in čiste barve. Rumena se, je tako pri-

tihotapila k črni, ki pokriva vse segmente oblačil. Lahko je le trak, ki v obliki črte razbije črnilo in jo napolni z energijo.

Tatjana Kalamar M.

Psoriza je kronična, vnetna, a nekužna, dedno obremenjena kožna bolezen, ki prizadene okrog 2 odstotka Evropejcev. Zdravnik jo največkrat prepozna že na prvi pogled, diagnozo na podlagi klinične slike pa podkrepi z družinsko anamnezo in le redko jo je treba potrditi s tkivno preiskavo.

Na
lekarniški
tehnici

Psoriatikova pot k soncu

Skladovnica srebrnkastih lusk prekriva ostro omejeno rožnato žarišče, s prsti se ostružijo kot stearinska sveča, pri strganju z nohtom pa se pod zadnjo plastjo odkrije pikčasta krvavitev. Biološka značilnost so čezmerna, prehitra in nepravilna rast kožnih celic v vrhnjici, kožno vnetje in imunski sestav brez zavore, ki vzdržuje bolezen. Vsaka leha je s pomočjo limfocitov T izpeljan imunski odgovor na antigenski dražljaj v koži. Navadna psoriza je s svojim 85-odstotnim deležem najpogostejša oblika bolezni, krajevno omejena prizadene okrog 70-odstotkov bolnikov in se zdravi zunanje. Potek bolezni je strogo individualen, različen od bolnika do bolnika. Njena resnost se določi z indeksom PASI, ki odraža površino, odebelitev in luščenje leh ter kožno rdečino, posledično pa se kaže skozi bolnikovo psiho-socialno (nej)zmožnost, vzdrževati življenjsko kakovost. Izboljša se zlasti poleti, pozimi pa se poslabša in ponavlja. Znaki lahko za dlje časa povsem izginejo in se spet pojavijo iz neznanega vzroka. Veliko bolnikov ima vse življenje le neznatne spremembe, neopazne za soljudi in sodelavce. Krajevno omejena psoriza se najpogosteje zdravi zunanje s kortikosteroidi, zadnje čase pa tudi z analogi vitamina D, pri nas je na voljo kalcipotriol.

Kortikosteroidni stranski učinki časovno omejujejo zdravljenje psorize pa je kronična bolezen, ki se brez dolgotrajnega zdravljenja praviloma ne da obvladati. Neželene posledice so kožna atrofija (stanjšanje), teleangiektazije (vidne žilice), strile, perioralni dermatitis (okrog ust) in izbruh pustularne psorize (z ognjiki), zelo močni steroidi pa lahko zavrejo HPA (hipotalamično - pituitarno - adrenalno os), posebno ob večjih količinah zdravila, pod okluzijo (povojem) in pri otrocih. Klinično pomembna adrenalna zavora je redka, vendar so kortikosteroidi zunanje že povzročili smrtni izid zaradi Cushingovega sindroma. Dermatologi so razvili nekatere terapijske načine za zmanjšanje neželenih učinkov. Najpogostejši je, uporabiti potentni kortikosteroid, dokler se luskavična leha ne stanjša, nato pa ga nanašati le še za konec tedna. Pulzna ali konectedenska terapija zvečine odloži ponovitev luskavičnega izbruha in se izogne kožni atrofiji po vsakodnevnem nanašanju kortikosteroida na kožo, vendar se pri nekaterih posameznikih lezije vrnejo že po nekajdnevni izostanku zdravila.

Kalcipotriol ima poudarjene protipsorizne učinke vitamina D in nima kortikosteroidnih stranskih učinkov, nasprotno namesto stanjšanja včasih celo odebeli kožo. Edini neželeni učinek je draženje kože, posebno še, ko se zdravilo nanese na obraz ali na pregibna mesta, ti deli kože pa so občutljivejši tudi za kortikosteroide. Iritantni dermatitis po kalcipotriolu se odpravi sam že po nekajdnevni odtegnitvi zdravila ali še hitreje ob pomoči kortikosteroida za zunanjo uporabo.

Čeprav je že kalcipotriol sam uspešna zamenjava za kortikosteroid, lahko kombinirana uporaba naredi terapijo sprejemljivejšo in še učinkovitejšo. Uporabiti se morata ločeno, kalcipotriol se namaže na kožo zjutraj in kortikosteroid zvečer, saj bi istočasni nanos izničil kalcipotriolovo učinkovitost. Dve večji mednarodni raziskavi na več kot 50 bolnikih kažeta, da po šesttedenski terapiji lahko pričakujemo da bo kombinirana terapija za 20-odstotkov učinkovitejša od posamezne terapije s kalcipotriolom in za 36-odstotkov učinkovitejša od terapije s kortikosteroidom. Navsezadnje pa je tudi cenovno sprejemljivejša, saj je kalcipotriol dražji od kortikosteroidov, ob rabi samega kortikosteroida pa je treba upoštevati prej omenjene pomisleke.

Nanos kalcipotriola zjutraj in kortikosteroida zvečer je torej v povprečju učinkovitejši kot nanos posameznega zdravila enkrat na dan. Po kombiniranem zdravljenju psoriatični simptomi plahnijo najhitreje, po 6 tednih jih je le še 17 odstotkov v primerjavi z začetnim stanjem. Bolezen se upira popolni ozdravitvi, zato je nesmiselno predolgo vztrajati z zdravilskim zdravljenjem, ker ne prispeva k terapijskemu uspehu.

Seveda je vsako zdravilsko kuro treba nadaljevati z nego kože s pomočjo kopeli in mazil, ki preprečijo kožno izsušitev in zavrejo ponovni zagon bolezni, zaloge vitamina D pa si treba nabrati s preudarnim sončenjem v poletnih mesecih.

Ob vsem povedanem se je treba zavedati, da je katera koli povprečna zdravilska uspešnost le opora za individualno zdravljenje. Včasih razočara, drugič spet preseže pričakovani

Janez Springer, mag. farm.

Bioenergoterapevt Štefan Titan odgovarja

Nadaljujmo s temo iz prejšnje številke Pena – bioritmom ...

Omenjenim splošnim bioritmom, ki jih nekateri imenujejo tudi: fizični, inteligenčni in čustveni ritem, ustrezajo plima in oseka naših organov. Ti so dokaj podrejeni biološkemu ritmu, ob določenem dnevnem času dosežemo vrhunec svoje dejavnosti, ki traja dve ali več ur. Temu sledi faza oddiha, v kateri deluje

organ z zmanjšano intenzivnostjo, preostali čas dneva pa je zmogljivost manjša kot v vrhunski fazi.

Iz enačbe bioritma lahko razberemo, kdaj lahko pričakujemo večjo zmogljivost posameznih organov in kdaj jim moramo omogočiti več počitka, da se po fazi visoke aktivnosti okrepijo. To bi morali upoštevati kot pomemben faktor našega delovanja, ustvarjanja in mirovanja. Žal pa najpogosteje za to ni časa ali razumevanja. Na ta način delamo slabo uslugo našim notranjim organom, ki so največkrat podvrženi naporom prav v času mirovanja ali nabiranja nove energije.

Kako nad bibavico?

Če bi upoštevali naš bioritem in aktivnosti posameznih organov, bi s tem zmanjšali težave in preobremenitev organov, ki delujejo po že vnaprej začrtanem ritmu. Da bi lažje razumeli zarisan krog delovanja naših organov, naj navedem nekaj primerov, iz katerih bomo spoznali, kako moramo upoštevati bibavico posameznih organov.

Zajtrk bi morali opraviti med sedmo in deveto uro, da bi pravočasno zaposlili posebej dejaven želodec, nato mu moramo dovoliti počitek. Kosilo bi morali imeti ob dvanaestih, da bi hrana prišla v tanko črevo šele v fazi oddiha po petnajsti uri. Če upoštevamo zakonitosti ritma in energije, moramo upoštevati tudi to, da se v času med enaindvajseto in triindvajseto

uro ne naprezamo, torej se moramo v tem času izogibati velikim naporom, ker je to čas, ko se našim organom polnijo baterije. Najbolj priporočljivo je, da v tem času počivamo ali gremo v posteljo.

Zakonitosti, ki sem jih opredelil v tem poglavju, je dokazala tudi strokovna medicina, saj je na teh primerih veliko delal dr. Eckstain iz Nürnberga. Dokazal je, da naši organi resnično delujejo v skladu z notranjo uro in so najbolj aktivni v določenem času dneva, ko bi jih morali zaposliti, v času mirovanja pa razbremeniti. Žal pa ni tako. Kljub težavam ne upoštevamo našega bioritma, kar bistveno vpliva na porušenje ravnovesja med potrebo in zahtevo. Še posebej bi morali to upoštevati bolniki psihofreniki in manično depresivni bolniki v 28-dnevnem ritmu, za katerega pravimo, da je duševni bioritem, v obdobju, ki se redno ponavlja, ker se takrat bolezensko stanje bistveno poslabša. Še posebej vpliva na poslabšanje tudi zmanjšanje fizične energije, ki je delno povezano z delovanjem bioritma, kar opazimo v času dneva pred koncem regeneracijske faze (minusne faze) in kritičnega dne, ko prehaja ritem v fazo plus, zato ni naključje, da imenujejo strokovnjaki, ki se ukvarjajo s to zvrstjo dejavnosti, bioritem plimo in oseko našega življenja.

Nagradna križanka

Od 25. IX
do 30. X

HOROSKOPEN

Pripravlja: Agencija Hogod

Za mlade od 6. do 96. leta, ki priznavajo ljubezen

AVTOR: ŠTEFAN HAJDUK	POSTAVEN MOŠKI	SHAKE SPEAROV DUH	IGRA NA SREČO	POTOVALNI NACRT	PRESTOLNICA STARE ASIRIJE	TRADICIO- NALNA ZAKASNITEV NA VISOKIH ŠOLAH				
GRM ZA ŽIVE MEJE LIGUSTER										
LJUBEZEN- SKI PESNIK										
DEBELEJŠI SPODNJI DEL SNOPA										
UKRAJINSKI PRESEDNIK KUČMA										
KLOR			IGRALKA ARDEN AVSTRUSKI SLIKAR (GUSTAV)							
PEN	POSLOVNA ENOTA	MESTO V DOLNI AVSTRJI MESTO OB NERETVI					ZAZNAVA S PRSTI	22. ČRKA RUSKE AZBUKE	ENKA	CIKLUS
VEČJI KOS PAPIRJA					ČLAN DRUŽINE BLJUNJ SORDNIK					
GORATA GRŠKA POKRAJINA					SPOJINE IZ SEKUNDAR. ALKOHOLA GIBLJIV STIK KOSTI					
PEN	PAMET INTELEKT SREDINA RUMSKEGA MESECA			PISEC ZBADLJIVIH DEL LASTNOST OHLAPNEGA						
NAŠ NAJBOLJŠI VESLAČ								CELJE STANJE ČLOVEKA KI OČALUJE DEJANJE		
DELNICE			STAVBA ZA ŽIVNO VISOKA PLANOTA V BOSNI				AM. IGRALEC MINEQ REKA, KI TEČE SKOZI MÜNCHEN			
KDOR JE STAR ENO LETO									ANTIČNO TRAČANSKO LJUDSTVO	MOJZEŠEV BRAT
PEN	JED IZ RIBJIH JAJČEC	SLOVESNA OBLIUBA ROMAN CLAUDA AMETA								
KRAP (REDKO)					ZAKOLICEVA- LEC PROGE GRŠKA BOGINJA NESREČE					
CIRKUŠKO PRIZORIŠČE						GRŠKA MUZA POEZIJE ZDRAVNIK ZA RAKASTE TVORBE				
STARO IME ZA OKTOBER							KRAJ PRI ZADRU RUSKI SLIKAR (VIKTOR M.)			
IVO ANDRIČ			KRAJ V POSAVJU						BREZ- BARVEN. PROZOREN KREMEN	STAREJŠI IZRAZ ZA OČETA
SOHRATOV TOŽNIK					SLOVAŠKI PESNIK (IVAN) VELIKA KAGA					
BRALNO PISALNI POMILNIK				OSNOVA PODLAGA						
PEN	IZBIRA BLAGA	GOLJIV PLIN, ETEN		ŽABEC IZ RISANKE				MARTINA ERTL FRANCOSKI NOGOMETAS (ROBERT)		
ADAM BOHORČ			SLOVENSKI ZGODOVINAR (BOŽO) BELO VRHO							
ZAKONSKI MOŽ							KOSITER			SLOVENSKI POLITIK IN PRAVNIK (DANIJEL)
GRŠKI MITOLOŠKI LOVEC						MESTO NA ZAHODU ŠVEDSKA STAROGRŠKI PESNIK				
ROMALD (KRAJŠE)				IZRASTEK PRI ŽIVALIH	KRAJŠE PROZNO DELO NAVADE (STAR.)					
GLAGOLSKI NAČIN, AKTIV								SLOVENSKA TISKOVNA AGENCIJA ALKALOID V ČAJU		
DVAŠKI DOM								ROBERT REDFORD		DANIEL ORTEGA
... VI, ONI			REKA V SEVERNI ITALIJI FILMSKI VESOLJEČEK				OTEKLINA V TRKIVU			
PESNIK MERMOLJA					KUŽNA BOLEZEN, KOZE					
NADZEMNI DEL REPE					PERZJA				ANTON HANUT	

OVEN
(21. III. – 20. IV.)

Z izjemnim podvigom na delovnem mestu si boste utrdili položaj in odstranili ovire. V čustvenih zadevah bo prišlo do motenj. Nekatere stvari boste morali začeti povsem na novo, ker bo življenje prikazalo resnejšo plat. Po 16. se bo obrnilo nekoliko na bolje. Izkoristite ugodno obdobje za odnose s sodelavci in službo na sploh. Pri sestankih in dogovorih bodite izredno previdni. Obdobje absolutno ni primer- no za razčiščevanje partnerskih odnosov.

BIK
(21. IV – 21. V.)

Več lahko spremenite, kot mislite, zato se splača potrditi. Razmišljati o novi službi še ne pomeni, da bi radi sedeli na dveh stoli, a tudi nič ne stane. Trenutno so vam odprta marsikatera vrata, kar se ne dogaja pogosto. Morebitne težave s prijatelji ali znanci se bodo razrešile, tisti, ki se je umikal, bo spet nazaj. Izkoristite ugodno obdobje za umetnost, navdih in skladen odnos s sodelavci. Bodite manj občutljivi in zmanjšajte zahteve do bližnjih.

DVOJČKA
(22. V. – 21. VI.)

Pregovor, da kdor ni z malim zadovoljen, velikega ni vreden, vam ne sme biti življenjsko vodilo. Presenečeni boste, ko boste doživeli razumevanje tam, kjer bi ga najmanj pričakovali. Sicer sproščen mesec in ugoden, če ne boste oklevali, zamujali ali povzročali zastojev. V ljubezni vznemirljivo in napeto. Previdnost pri urejanju pravnih zadev. Lahko si privoščite luksuz ali nekaj nadstandardnega, ogibajte se ljubosumju.

RAK
(22. VI. – 22. VII.)

Okrog vas se zbirajo tipi. Ne reagirajte in počasi bodo šli drugam. Delo boste dobro opravili le, če ste z njim popolnoma v stiku. Sprejeli boste tisto, česar se branite. Zahtevni časi, ki bodo zahtevali brezkompromisni boj. Zresniti se bo treba in narediti dolgoročni načrt. Priložnost v ljubezni in sreči, ki jo bo spodbudila magnetna privlačnost. Črnogledost, sumničavost in neodločnost obvezno črtajte, ker vam povzro- čajo samo probleme.

LEV
(23. VII. – 22. VIII.)

Doseči cilj, ki ste si ga zadali, niti ni tako težko. Že zdaj razmišljajte, kaj boste počeli potem. Pred vami je obdobje, ko boste lahko pokazali vse svoje sposobnosti. V globini duše se bo dogajalo marsikaj. Življenje hiti mimo in tudi vi morate pohiteti. Šlo bo, ker je pred vami vitalno obdobje. Tudi za drobna opravila, ki zahtevajo krajše poti, pisanje, telefoniranje. Izleti, denar. Pomembno, da ne pretiravate.

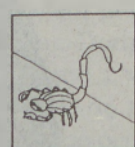
DEVICA
(23. VIII. – 22. IX.)

Nekoga boste dobro »predelali«. Za spremembe je prežgodaj, še bo treba počakati. Posvetite se temu, kar zdaj delate. Izmikate se sami sebi, čas je, da zadevo uredite. Spodbudna novica vam ne bo dala miru in prej ali slej se boste začeli ukvarjati z njo in se na koncu nekaj naučili. Možgani vam bodo dobro služili. Finance kar dobro, ravno tako vse v zvezi z napredovanjem. Ne moralizirajte in ne dajajte lekcij drugim.

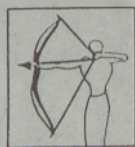
TEHTNICA
(23. IX. – 22. X.)

Stvari so jasne, kljub temu bo potrebno veliko energije, da o tem prepričate tudi druge. Prihaja čas odločitve, zanjo ste dovolj zreli. Čustva se ne kupujejo z denarjem. Poskušajte z zmenkom z nekom, ki vam je neznansko simpatičen. Sredi meseca ugodno za pogovore, izmenjavo informacij in poti. Lepota in ugla- jenost, diplomacija, sočutje in nežnost delajo za vas. Izogibajte se ostrim besedam in kritiziranju.

ŠKORPIJON
(23. X. – 21. XI.)

Tudi v prihodnje finančno ne kaže najbolje, zato že zdaj prostovoljnoategnite pas. Pozneje bo toliko lažje. Odgovornost, ki jo boste prevzeli nase, bo imela za vaše delo kar nekaj posledic, sicer pa ste vajeni marsičesa in končno – trenutno ne kaže slabo, ker boste imeli moč in srečo. Za zadnje tri mesece pa vam tako ali tako dobro kaže in odpravili boste lahko številne težave. Malo posta ne bi škodilo.

STRELEC
(22. XI. – 21. XII.)

Za vodilo naj vam bo stari kitajski pregovor: Ne ponujajte uslug, če vas nihče ne prosi za njih. In tudi nekoliko manj obljubljajte. Čakanje kot del strategije utegne imeti dva obraza. Prijatelj navet lahko poslušate. Za romantiko je primerna prva polovica meseca, za trgovanje druga. Poštenost se bo izplačala, diplomacija bo koristila, sproščenost vas bo povzdignila v družbi. Morda slaba koncentracija in pojavi neodločnosti.

KOZOROG
(22. XII. – 20. I.)

Preveč sproščenosti na nepravem mestu – to si lahko ljudje napačno razlagajo. Za pošten razmislek ne boste imeli časa, zato mencanje ne bo prišlo v poštev. Odločno morate kreniti naprej. In še pri čustvih se bo zapletlo. Sredi meseca priložnost za novo ljubezen, po 24. se bodo vrata začela odpirati, ker bodo na delu šarm in sproščenost. Več družabnih srečanj. Čemernost in ljubosumni izbruhi bodo marsikaj po nepotrebnem izničili.

VODNAR
(21. I. – 19. II.)

Sami ste zakuhali problem. Zdaj bo najbolje, da pustite, da se jeza nekoliko ohladi – in to sama od sebe. Skoraj vse boste postorili (po vašem mnenju), takojšnjih rezultatov pa ne bo. Nezavedno spreminjate svojo podobo. Veselo druženje in novo poznanstvo. V garderobi si privoščite nekaj novega. Brzdajte lahkoživost, ustavite omahljivost. Zdravje – v drugi polovici meseca poslabšanje.

RIBI
(20. II. – 20. III.)

Zanimiv mesec, ko se bo nekaj razpletlo, in ki omogoča razreševanje težav. Bistvo je, da je med načrtom in možnostjo realnost. V začetku bo vse videti preprosto, a videz bo varal. Ne nasedajte lepim in visoko donečim besedam. Če se odločite za spremembo, se ne bo nič podrla. Srčne zadeve in analiziranje vas lahko spravijo tja, kjer si sploh ne boste želeli biti. Izogibajte se sitnarjenju in izražanju nezadovoljstva.

Izžrebanci Vestnikove nagradne križanke

Rešitve križanke - vinska klet, klopotec, trgatav

1. nagrada v vrednosti 10.000 SIT
Ingrid Kranjc, Kocbekova ul. 2, 9244 Sveti Jurij ob Ščavnici

2. nagrada kuharska knjiga Boug žegnaj!
Karin Vidonja, Dolič 103, 9263 Kuzma

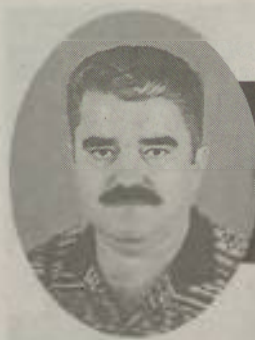
3. - 7. nagrada VESTNIKOVA majica
Dejan Štebih, Pacinje 10 b, 2252 Dornava
Silva Kozic, Lendavska 25 a, 9000 M. Sobota
Nataša Rajtar, Trnje 113 b, 9232 Črenšovci
Martina Karba, Krištanci 4, 9242 Križevci pri Ljutomeru
Milan Zdravec, Mladinska 9, 9250 G. Radgona

Nagrajencem čestitamo. Potrdila za nagrade bodo prejeli po pošti.

Povabilo k reševanju

Potrudite se in rešitev na osenčenem polju pošljite samo na dopisnici (skupaj z davčno številko) na uredništvo Vest- nika, Ul. arh. Novaka 13, M. Sobota, s pripisom Penova nagradna križanka, do vključno petka, 3. oktobra 2003. Pet reševalcev bomo nagradili, in sicer z nagrado v vrednosti 10 tisoč tolarjev, kuharsko knjigo Boug žegnaj!, knjigo Zgodovina Prekmurcev, čestitko na Radiu Murski val in Vestnikovo majico. Če vam bo delal težava kakšen zem- ljepisni pojem, je dovoljena uporaba at- lasa. Veliko užitkov!

Nesrečni in trpinčeni oče, 85-letni Ludvik Bejek iz Peskovcev na Goričkem, obupal

OSTE
BAKAL

I Z

M O

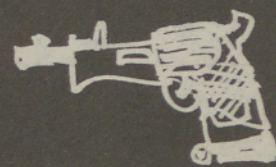
J E

G A

A R

H I

V A

XIV

Namesto sodišča si je starček sodil sam

V četrtek, 11. septembra letos, so se svojci, prijatelji, sosede in znanci na pokopališču v Peskovcih na Goričkem žalostno poslovili od 85-letnega Viktorja Bejeka, ki si je z obešanjem sodil sam. Zadeva vsekakor ne bi zbujala pozornosti, saj imamo v Sloveniji, zlasti v Pomurju, veliko samomorov, če ne bi šlo za tragičen dogodek, ki se je začel že pred slabim letom dni, 19. oktobra lani. Pravzaprav se je vse skupaj začelo še prej. Že vrsto let ga je pretepal in trpinčil eden od štirih otrok, takrat 52-letni sin Ludvik, omenjenega lanskega oktobrskega sobotnega večera pa se je ubogi oče postavil v bran sebi in svojim kravicam, in je ničvrednega sina umoril. Že takrat je nesrečnega starčka, ki je bil slabega zdravja in v slabem fizičnem stanju, vse skupaj tako prizadelo, da nam je govoril, kako bi bil najraje sam mrtev.

Vabilo na sodišče je bilo usodno

Po trditvah sosedu Franca Barberja si je nesrečni Viktor po umoru sina Ludvika le opomogel. »Spet je lepo zaživel, čeprav je bilo več kot očitno, da ga nekaj hudo tlači. Pogosto ga je obiskovala hčerka iz bližnjih Otovcev, pomagali so mu tudi nekateri drugi. Hrano so mu vozili iz gostilne v sosednjih Gornjih Petrovcih, tako da mu ni na videz nič manjkalo, v njegovi duši pa je bilo drugače. V torek, ko je pismonoša prinesel vabilo za obravnavo na sodišču v Murski Soboti, ga je zlomilo. Odločil se je za lastno sodbo. Prepričani smo, da ga sodišče sploh ne bi obsodilo, saj je šlo v primeru 'umora' za silobran in vsi sosede, ki smo poznali razmere, smo bili pripravljeni pričati v njegovo korist. Res je sicer, da je bil v letih, toda to ne pomeni, da si ne bi zaslužil še nekaj let življenja, še zlasti, ker je vseskozi deloven in priden,« nam je na dan pogreba žalostno pripovedoval sosed Barber.

Očetu je enkrat moralo prekipeti

»Dosje Viktor Bejek« je za vedno zaprt. Sodne obravnave nikoli ne bo. Kljub temu naj spomnimo,

kaj se je dogajalo, ko se je 19. oktobra lani v Prekmurju ponovno zgodil umor, in to spet v družinskem krogu, kar je vsaj za severovzhodni del Slovenije najpogostejši primer. Vsak umor je zgodba zase. To, kar se je dogajalo v idilični gorički vasi Peskovci v občini Gornji Petrovci, je prav posebna zgodba. Možakar, star 84 let, je umoril lasnega sina. Že pred mojim prihodom na kraj dogodka v Peskovcih 40 so sosede pripovedovali, da »je to edina pravilna odločitev«. Sosea Irena in že omenjeni Franc Barber, ki je tudi bratranec umorjenega Ludvika, sta pripovedovala, da je pokojni nenehno pretepal ubogega starca in enkrat mu je moralo prekipeti.

»Pokojni Ludvik je bil ničvreden, saj je samo popival ter nadlegoval svojega starega in ubogega očeta. Najmanj dvakrat dnevno ga je pretepal, čeprav je bil odvisen od njega, tako od njegovega fizičnega dela kot od njegovega denarja. Oče ima dokaj dobro pokojnino, ob tem pa je vse sam delal, da sta se lahko oba preživljala. Toda kaj, ko je bil pri Ludviku v ospredju alkohol in tukaj ni bilo prihodnosti. Takšen starček, ki je šele pred tremi meseci ostal brez soproge, je potreboval lepo besedo in toplo hrano, ne pa nadlegovanje in pretepanje. Vsi sosede lahko potrdimo, da je šlo za silobran, in verjamemo, da bodo na sodišču prisluhnili tudi nam, ki smo najbolje poznali razmere,« nam je takrat pripovedoval Franc Barber, ki je tudi dodal, da je umorjeni Ludvik le občasno priložnostno delal pri kakšnih zidarjih ali v sosednji Avstriji, a je prisluženi tolar takoj zapravil za pijačo.

»Mlatil sem, dokler nisem bil prepričan, da je mrtev«

Takoj po dogodku smo se pogovarjali tudi z »morilcem« Viktorjem Bejekom, ki je bil nekoč zaposlen v Kompasovem lovišču Fazan v Peskovcih in si je tam zaslužil pokojnino. Oče še treh otrok, Karla in Ernesta, ki živita na Koroškem, ter Emilije,

ki živi v bližnjih Otovcih, ki je julija 2002 pokopal soprogo Gizelo, nam je takrat s solznimi očmi pripovedoval o dogodku. Hude muke je preživel v trenutku, ko je prijel za kol ter lastnega sina z njim udarjal, dokler ni bil prepričan, da je mrtev. Tudi sam se je bal, da bo spet pretepen, in zato je šel do konca. Ko je ugotovil, da je Ludvik mrtev, je sam stopil do sosedu Vladimirja Volfa in ga prosil, da pokliče policijo. Dejal nam je, kako je pogosto razmišljal o vseh možnih rešitvah, o tem, da umori samega sebe, da požge vse, kar imajo, a je te hude misli vedno opustil. Na umor sina Ludvika kljub vsemu nikoli ni pomislil, a ga je dogodek, ki se je zgodil tisto jesensko soboto zvečer, praktično prisilil k temu. »Sel sem dojit krave, on pa je prišel za mano. Grozil je, da bo poklal krave, saj on tako in tako ne potrebuje mleka. Najprej je udaril eno kravo, tako da je podrla tudi mene. Ker pa je bil vinjen, je tudi sam obležal v slami. Takrat mi je šinilo v glavo, da moram rešiti sebe in krave. Zagrabil sem za kol (na sliki: Viktor s kolom), s katerim sem mlatil po njem, dokler nisem bil prepričan, da je mrtev. Tepel sem ga po vseh delih telesa, saj sploh nisem razmišljal o drugem kot o tem, da se moram rešiti in zaščititi krave. Vedno me je pretepal. Polomil mi je tudi zobe, po telesu imam več poškodb in zato ne vem, kako bi se ga drugače rešil. Najmanj enkrat dnevno me je pretepal. Res je bilo malo boljše, dokler je bila živa Gizela, v zadnjih mesecih pa se je stanje zelo poslabšalo,« je med jokom le nekaj ur po umoru sina pripovedoval Viktor Bejek in dodal, kako je prepričan, da je Ludvika že bila zapustila pamet in je bil nevaren za vse okrog sebe.

Ker takrat ni bilo nobenih priporočnih razlogov, so se kriminalisti odločili, da bo 84-letni »morilec« na sojenje počakal kar doma, če ga bo sploh dočakal, kot so že takrat menili nekateri sosede, kajti ubogi starček je bil na koncu življenjskih moči. In res ga ni dočakal.

Žal so, kot nam je takrat na kraju umora povedal eden od kriminalistov UKP PU Murska Sobota, enako pa tudi sosed Franc Barber ter še nekateri, s katerimi smo se pogovarjali, tovrstni dogodki (pred časom je sin zažgal očeta, veliko pa je tudi drugih umorov in poskusov umorov v družinah op. p.) naša realnost. Večinoma so na vaseh ostali sami starejši ljudje, ki težko živijo. Vedno večja beda je tudi zaradi propadanja gospodarskih subjektov, tako da so mnogi predajo alkoholu, pogosto pa so tudi v težkem psihičnem stanju in iščejo izhod v samomorih, požigih in podobnih kaznivih dejanjih. Žalostne zgodbe, ki nam jih piše življenje ...

Pokojni Ludvik v času, ko je prišlo do umora.

Orientalni pop-rock za nemška ušesa

Za njo pravijo, da je turška Robbie Williams. Pravijo, da je s ploščami zaslužila milijone, in še pravijo, da je nesporno prva pevka z Orienta, ki je osvojila evropske poslušalce. Gre za 20-letno turško pevko Gülcen Karahanci, ki je skupaj s pevcem Mustafa Sandalom s popularnostjo in poslušanošjo že zdavnaj prestopila meje rodne Turčije in osvojila velik del zahodne Evrope. V domovini je njeni hit Aya Benzer že od leta 1998 med najbolj poslušanimi, njeni koncerti pa so že vnaprej razprodani. V tujini sta začela

na Švedskem in v Nemčiji, kjer je veliko zdomcev turške narodnosti. Le-ti so bili na začetku edini obiskovalci koncertov, hale pa so bile razprodane. Danes so stvari povsem drugačne. Nemčija ima nov glasbeni trend – turški pop. Veliko nastopa na nemških tv-postajah, za NTV pa je izjavila: »Veliko pisem dobivam od nemških državljanov turške narodnosti. Ponosni so name. Doslej na nemški televiziji ni bilo oseb, s katerimi bi se lahko identificirali. Zdaj me imajo Turki toliko bolj radi, saj me radi poslušajo tudi Nemci.

Gülcen Karahanci – koncerti od Švedske do Maroka so vnaprej razprodani. Turške hite zdaj poje že v nemščini.

Punca meseca

Poletje nam je še v spominu, zato nam tudi prizorček z Angelo Merkel neke v Istri ni tuj. Angela je Avstrijka, trenutno pa živi v Milanu. Študira arhitektura, in ker ni ravno iz bogate družine, si služi denar kot fotomodel. Jadransko morje pozna že iz otroških let, ko je sem hodila še s starši. Vseč so ji modro morje in plaže ob njem, pa naj gre za Dubrovnik ali Portorož, pravi.

Z očkom malo naokrog

Poklicani pravijo, da s tem, ko pozoveš pop zvezdo Madonno na svojo prireditve, moraš obvezno računati, da vsaj kaj ušpiči, če že ne naredi škandala. Zato tudi na podelitvi nagrad najboljšim glasbenim videospotom, ki jih je pripravila nedolgo od tega v New Yorku MTV, ni moglo biti drugače. Vrhunec prireditve je bil, ko so se na odru pojavile tri svetovne pop zvezde: v črni obleki (kombinirano usnje-svila) Maddona, v belih kratkih oblekicah pa Britney Spears in Christina Aguilera. Program je lepo tekel, punce so lepo pele in plesale in skorajda bi se vse »normalno« končalo, če ne bi med predstavo Madonna nenadoma poljubila Britney. Poljub je bil tako vroč in strasten, da nihče ni mogel reči, da je šlo samo za prijateljski ali materinski poljubček. Bolj kot vest o vseh podeljenih nagradah so svet obšli posnetki tega poljuba.

Menda je imela od te prireditve še največ šestletna Madonnina hčerka Lourdes. Čas, ki ga je mati porabila za priprave na nastop in z nastopom, je Lourdes čudovito preživela s svojim očkom, sicer lastnikom fitnes kluba, Kubancem Carlosom Leonom. Ves dan sta preživela v zabaviščnem parku newyorškega Centralnega parka.

Ker se bolj poredko vidita, je bilo srečanje toliko lepše in srečnejše.

Medtem ko se je mamica že pripravljala na večerni nastop, se je Lourdes lepo zabavala z očkom, s katerim se bolj redko videva. Po smehu sodeč, ji je vožnja z vrtiljakom, ki ima namesto navadnih sedežev kavne skodelice, posebej všeč.

Poljub, ki je obšel svet.

Položila temeljno desko

Kako sicer naj drugače poimenujemo dejanje, ki ga je v začetku tega meseca opravila pevka Cher v Newportu, mestu v zvezni državi Minnesota. Pri nas je v navadi, da ob začetku gradnje pomembnejšega objekta pridejo na gradbišče pomembni ljudje in najpomembnejši med njimi usuje v že pripravljeno jamo pol lopate betona. Temu se pravi položitev temeljnega kamna. Vsi zaploskajo, potem pa gredo jest.

Večno mlada pevka večno zelenih melodij, ki je začela svojo kariero v začetku šestdesetih let kot duet s svojim takratnim soprogom Sonnyjem, dokaj uspešno skrbi za svojo promocijo in tudi poslušalcev ji zaenkrat še ne manjka. Tokrat jo vidimo ob začetku gradbenih del na objektu, ki že zdaj nosi ime Hiša človečnosti. Gradi jo neka dobrodelna organizacija, namenjena pa je tamkajšnjim brezdomcem. Cher je tej organizaciji v dobrodelne namene nakazala 50.000 dolarjev. S tem ji je pripadla tudi čast, da zabije prve žebelje v desko, ki naj bi

predstavlja osnovo očitno montažne stavbe. In kaj naj bi pomenila takšna čast, če tega ne bi nekdo poslikal in poslal v svet ...

Dobro

plačana

Julia Robert ima razloge za zadovoljstvo. Hollywoodska revija Studio Magazine ugotavlja, da 35-letna igralka spada med tiste redke ženske, ki so se znašle na spisku desetih najbolje plačanih filmskih igralcev Hollywooda. Moški Julijini kolegi, ki so tudi na top listi najbolje plačanih, so med drugimi Tom Cruise, Tom Hanks, Will Smith in Kean Reeves. Pravijo, da ima Julija dokaj umirjeno zakonsko življenje, kljub temu pa pravega

miru vseeno nima. Julija je namreč poročena Dannyjem Modrom (34), ki ima še vedno precej nerazčiščenih računov s svojo prejšnjo soprogo Vero. Vera bi zadevo rada pripeljala do konca, zato mu redno telefonira in zahteva sestanke z njim. Julija, za katero pravijo, da je bolešno ljubosumna, pa seveda noče, da bi imel njen mož še naprej kakršne koli stike z nekdanjo soprogo, zato je po vsakem srečanju, ki ga ima Danny s svojo bivšo, doma ogenj strehi.

Zadoščenje ob ločitvi

Ko se je nemška študentka Silvia Sommerlath (59) pred 27 leti poročila s švedskim kraljem Carlom Gustafom in tako postala kraljica Silvia, je morala podpisati posebno poročno pogodbo. Zdaj, po toliko letih, je postala vsebina prve variante pogodbe znana, ravno tako pa tudi vse naslednje verzije. Takrat se je (se je morala) s podpisom obvezala, da se bo v primeru ločitve odpovedala vsem privilegijem in materialnim dobrinam, ki jih prinaša švedska krona.

Šele leta 1982, ko je bila noseča s tretjim otrokom – Madeleine –, so poročno pogodbo nekoliko spremenili. Leto ji je po novem zagotavljala polovico vrednosti življenjskega zavarovanja svojega soproga – koliko je to znašalo, se ne ve. Če bi se ločila danes, pa že lahko računa na polovico osebnega premoženja svojega soproga, ki ga cenijo na 28,5 milijona evrov. Seveda so to le teoretične razlage pravnega akta. Švedski kraljevski par se namreč dobro razume in ni govora o kakšni ločitvi. Poleg tega je Silvia, čeprav nemškega rodu in rdeče (ne modre) krvi, pri Švedih izredno priljubljena.

Vse za varnost

Več kot 120-kilogramski mišičnjak je reden spremljevalec 21-letne pevke Britney Spears. Ves čas je ob njej. Tudi ko gre le v bližnji lepotilni salon na manikiranje. Za takšno obilno obliko varnostnika se je Britney odločila lansko leto. Takrat jo je več mesecev zasledoval neki japonski oboževalec in jo skorajda pripeljal do živčnega zloma. Britney pa ni edina. Na ulicah Los Angelesa se pojavlja čedalje več znanih ljudi, ki imajo za telesne stražarje najete moške, visoke več kot 2 metra v težke nad 100 kilogramov.

To si je zaslužil!

Obkrožen s številnimi oboževalci in mestnimi veljaki je Cliff Richard, očitno vidno zadovoljen, sprejel čast, ki so mu jo namenili v portugalskem mestu Albufeira. V tem izredno pomembnem turističnem mestu v pokrajini Algarve na jugu Portugalske so se mestni očetje odločili, da eno od ulic poimenujejo po Cliffu Richardu, slavnem britanskem pevcu, katerega pesmi so v šestdesetih letih predvajale vse svetovne radijske postaje in navduševale mlado in staro.

Cliff je v tistem času, leta 1963, torej na vrhuncu slave, kupil v tem mestu vilo ob obali in manjši vinograd, kar je v

Albufeiro takrat privabilo številne, predvsem mlajše goste. V to prijetno, nekoč ribiško mestece še dandanes radi zahajajo manj znani britanski pevci in kar tako, za lastno zabavo, pripravijo v kakšnem lokalu nenapovedan koncert, kar daje turističnemu utripu še dodatno zlahtnost. Vse to je povedal v nagovoru ob poimenovanju ulice po živi glasbeni legendi župan Desiderio Silva in tako izrazil hvaležnost mesta, ki se je ravno v tistem času začelo preusmerjati iz ribištva v turizem. Preden je Desiderio Silva snel platno, ki je prekrivalo ploščo z imenom ulice, je rekel: »To si je zaslužil!« Nato so vsi zaploskali...

V zahodnoevropskih državah, predvsem v Veliki Britaniji, zadnje čase pa tudi v Franciji, je zdaj moderno, da si dijaki vzamejo čas in takoj po opravljeni maturi, namesto da bi sedli v univerzitetne predavalnice, krenejo na potep po širnem svetu, ki traja približno eno šolsko leto. Značilno za takšno potovanje je, da si potujoči sami služijo denar s priložnostnimi deli. Tako z različnih plati spoznavajo življenje.

Pred tremi leti se je na takšno potovanje odpravil princ William, zdaj pa bo vsak hip krenil na pot mlajši brat princ Harry. William je bil v Čilu in Afriki, mlajši brat (18) pa se zdaj, še ta mesec, odpravlja v Avstralijo. In kaj bo počel na petem kontinentu, preden se prihodnje leto ne bo vpisal na vojaško akademijo? Pravi, da se bo največ kopal na plažah okrog Sidneya. Seveda si bo ogledal najmanj finale, če ne še več tekem svetovnega prvenstva v rugbyju in predvideva, da se bo naučil striženja ovc. Posebej se pripravlja na skupno bivanje z aborigini, avstralskimi domorodci, kjer bo spoznaval njihovo umetnost, predvsem risanje in izdelovanje različnih figur.

Princ Harry gre v Avstralijo

Mali princ na velikem potovanju

Za londonsko policijo, ki je odgovorna za prinčev varnost, bo to dokaj velik zalogaj. Pravijo, da je fant včasih samovoljen, tako da ga kar naenkrat zmanjka, zato se bojijo, da jim kje v širni in prostrani ter slabo naseljeni notranjosti ne bi izginil izpred oči. Razmišljajo celo o tem, da bi mu pod kožo vgradili majhen čip, ki bi prek satelitske povezave ves čas sporočal, kje se nahaja.

Predvidevajo, da bo za njegovo varnost na tak ali drugačen način skrbelo dvanaest varnostnikov. Izračunali so, da bo stalo celotno potovanje z vsemi stroški okrog 800.000 evrov, kar bo seveda šlo na račun britanskih davkoplačevalcev.

Njegov brat je za podobno potovanje pred tremi leti stal državo »le« 150.000 evrov. Vzrok za tako veliko razliko v ceni je tudi v tem, da je princ William veliko resnejši in mirnejši. Harry pa je nepredvidljiv in ima okrog sebe ves čas številno družbo fantov in deklet, željnih zabave, ki se selijo iz kraja kraj ali iz lokala v lokal, kar seveda zahteva povečano angažiranje varnostnikov in večje stroške varovanja.

Heather Locklear – 1982 do 2003

1982

1990

1996

1999

2003

Kot ošabna Sammy Jo v TV-nadaljevanki Denver Clan je stopila v začetku osemdesetih let na pot svetovne filmske slave. V devetdesetih letih (danes je stara 41 let) je nadaljevala uspešno igralsko pot kot lepa intrigantka v Melrose Placeu. Ne glede nato, kakšno vlogo igra Heather, pozitivno ali negativno, s svojim mladostnim šarmom vedno pritegne gledalce.

Branko Škof:

Bralci Péna se predstavljajo

ribe za dušo, palačinke za želodec

Kako smo zvedeli zanj oziroma prišli do njega? Znanec, ki se z njim večkrat srečuje na ribiških poteh in mestih, je menil, da bi tudi Branko vedel povedati marsikaj zanimivega o sebi, svojem dosedanem življenju, delu, zanimanju ... Pa smo ga te dni res obiskali, in sicer najprej na njegovem priljubljenem mestu za ribolov pri Gajševskem jezeru, nato pa še doma v Ključarovcih.

Po morju takoj k Ščavnici

Tu, ob reki Ščavnici, preden se voda razlije v akumulacijo

sko jezero, me lahko večkrat najdete. Včeraj sem prišel z dopusta ob morju in takoj me je vleklo sem. Če mi verjamete ali ne, sploh ni pomembno, ali kaj ujamem. Ribe namreč lovim predvsem za dušo, na krožniku pa jih ne obožujem. Danes sem ujel nekaj zelenik, a jih bom spustil nazaj v vodo. Seveda pa je bilo drugače, ko sem januarja leta 1999 v križevski gramoznici ujel 19-kilogramskega tolstolobika. V dolžino je meril kar 108 centimetrov. To je doslej tudi moja največja ribiška trofeja. Lahko pa se pohvalim tudi s 1. mestom na tekmovanju za memorial Pepija Sabotina

predlani v Gornji Radgoni, kjer sem prejel tudi prehodni pokal. Naj še dodam, da sem tudi ribiški funkcionar – član upravnega in nadzornega odbora Ribiške družine Ljutomer ter ribiški čuvaj. V zadnjem času sem si z nekaterimi drugimi člani posebej prizadeval za poglobitev in ohranitev križevske gramoznice, v katero smo vložili precej ribjih mladit. To nam je uspelo, kar me zelo veseli.

Deset pekovskih let, potem pa vse drugo

Moja življenjska pot se je začela v Bučevcih, kjer smo imeli gostilno Gorica, dokler

- Odraščal v gostilniški družini, izučil pa se je za peka
- Zamenjal štiri službe, pri ženi pa vztraja
- Rad lovi ribe, a jih nima rad na krožniku
- Zmagal v skoku v višino
- Je tudi gasilec

Kadar sem doma, najraje posedam ob okrasnem ribniku na dvorišču.

Skoraj vsak dan me pot zanese k starejši sestri Majdi, ki ima svoj dom v neposredni bližini.

Reka Ščavnica je pri Gajševcih še precej čista. Tukaj pogosto sedim in namakam trnek. Ni pomembno, ali je ulov dober. Ribe lovim predvsem za dušo.

požrešal, zato sem se vrnil in se zaposlil v Križevskih opokarnah, kjer sem postal sčasoma strojnik težke gradbene mehanizacije. Po štirih letih sem spet službo zamenjal, in sicer sem odšel v Avtoradgono za monterja vodovodnih inštalacij v bivalnih kontejnerjih, zadnja štiri leta pa sem pri isti firmi gospodar. To, da je moj osnovni poklic pek, pa sem tako rekoč že pozabil. Sam si pečem le palačinke, ki so moja najljubša jed.

(Ne)srečni dogodki

Med zanimivejšimi dogodki iz mojega življenja, ki se jih takole na hitro spomnim, je moja prva prometna nesreča. Bilo je, ko sem obiskoval peti ali šesti razred osnovne šole. V našo gostilno je vstopil stric Gusti iz Veržaja. Pripeljal se je z mopedom in nama s starejšim bratom Dušanom dejal, da se lahko malo zapeleja. Z velikim veseljem sva sedla na moped, Dušan spredaj, jaz zadaj, in po nekaj metrih vožnje sva se zaletela v zid. Na srečo se nisva huje potolkla, moped pa je bil kar precej poškodovan. Srečo sem imel tudi pred leti, ko sem lovil ribe v križevski gramoznici in naenkrat zagledal, kako leti nad mano avtomobil. Šoferja je namreč zaneslo s ceste in avto je zdrvel v vodo.

To je moja dosedanja največja trofeja – tolstolobik, ki je tehtal 19 kilogramov.

Ne šofer ne jaz se nisva poškodovale. Dobro se je končalo tudi glede mojega »dirkanja« z motorjem znamke Maika, in sicer sem tekmoval v kartingu za AMD Križevci pri Ljutomeru. Bil sem med boljšimi, vendar moram priznati, da mi ni uspelo biti tudi najboljši. Spomnim pa se, da sem zmagal v skoku v višino na medšolskem tekmovanju, in sicer sem preskočil letvico na višini 168 centimetrov.

Jožef G. Bistriški

»Integrirani« porabski Slovenec Miki Roš iz Murske Sobote in prava Porabka Marijana Sukić iz Sakalovec sta dolgoletna in dobra znanca. Odslej se ju bo prijelo tudi ime Pénov par. Saj se jima »paše«, mar ne?

Žena Erika ima največ zaslug, da sem se po dobrih dveh letih vrnil z dela na tujem.

Po dirki v kartingu na Ptuj leta 1974 ali 1975. Bil sem nekoliko razočaran.